Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 187 (16710) | 1984 оной августын 15, среда | Сэн 3 мүнгэн.

БУХЫ ХҮСЭЕЭ, АРГА БОЛОМЖОЁО ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ ЭЛСҮҮЛЭЕ!

РЕПОРТАЖ
ЭРТЭ ҮГЛӨӨНЬӨӨ...

Үглөөгүүр эртэлэн бодоhоч үбhэшэд сабшалан тээшээ ярабал даа. hэрюухэн амисхаалта hэбшээн тэдэнэй урдаhаа үлеэнэ хэбэртэй. Хадын саанаhаа бултайhан улаан наран элшэ туяагаа сасаhаар оршон тойронии дулаасуулжа оробо.

«Дружба» совхозой Анатолий Михайлович Гончаровой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звеногой гэшүүд «Галсанай нуга» гэжэ газарта эртэ үглөөнhөө үдэшэ орой болотор үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын түлөө оролдон ажаллана.

А. М. Гончаров үнинэй бэрхэ механизатор, дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ юм. Тэрэнэй ударидадаг звено 1982 ондо эндэхи сабшалангай гектар бүриhөө 30 центнер, 1983 ондо —33 центнер үбhэ хуряажа абаhан байна. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр эндэхи 109 гектар сабшалан дээрэhээ 2180 центнер үбhэ hүрилөөд байха гү, али гектар бүриhөөнь 20 центнер үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ уялгатай.

— Бухы хүдэлмэреэ бригадна подрядай гуримаар эмхидхэнхэйбди. Манай звеногой гэшүүд hүүлэй хэдэн жэлэй туршада нэгэл бүлэгөөрөө хүдэлнэ. Тиимэhээ бидэнэр эбтэй эетэйгээр ажаллажа заншанхайбди. Абаhан социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхэмнай лабтай, — гэжэ звеное даагша хөөрэбэ.

Бригадна подрядай гуримаар ажаллахадаа, тэдэнэр ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлана. Механизаторнууд А. Н. Тютрин, В. А. Миронов, В. Л. Устинов, Ф. Г. Серебренников, Д. Я. Шурыгин, З. Г. Загузин гэгшэдэй хэниинь хэн гэшэгүй бэрхэ хүдэлмэришэд.

Звеное даагша А. М. Гончаров бэрхэ луговод Загузинтай хамта түхэреэн жэлэй туршада эндэхи сабшалан дээрээ хүдэлнэ. Наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ хүрьhэндэнь оруулhан, хабарhаа хойшо хоёр дахин уhалhан байна.

— Уhалаагүй hаа, ямар үбhэн ургаха hэм даа. Оролдолгын ашаар бага бэшэ үбhэн абтажа байна,— гэжэ Николай Георгиевич нэмэбэ.

Эндэхи сабшалан дээрэ 10 гаран томо hүринүүд аятай зохидоор жэрылдэн харагдана. Тиихэдэ эрхим шанартай үбhэн hүрилэгдөөд байна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Трактор болон бусад механизмуудаа зүбөөр хэрэглэhэнэй ашаар сабшагдаhан үбhэниинь шанараа алдангүй тармагдан абтажа, hүрилэгдэдэг гээшэ. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ саг соогоо заhабарилагдаhан техникэнь үбhэ хуряалгын үедэ эбдэржэ, хүдэлмэридэ hаад ушаруулжа байдаггүй.

«Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ минута, час бүхэн үнэтэй!» гэhэн уряа доро Гончаровой звеногойхид ажаллана. Тэдэнэр район соогоо эдэбхи үүсхэл гаргаhан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой И. М. Якимовай хүтэлбэрилдэг звеногойхидой уряае халуунаар дэмжээ. Тиигэжэ Гончаровой звеногой үбhэшэд августын дүүрэтэр бүхы түсэбөө үлүүлхэ уялга абаhан байна. «Буряткоммунэнерго» нэгэдэлэй Загарайн үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэришэд Гончаровой звенодо үдэр бүри ерэжэ туhална.

— Шефүүднай hайнаар хүдэлнэ даа,— гэжэ үбhэшэд тэдэниие магтажа байгаа hэн.

...Загарайн районой «Дружба» совхозой конторын дэргэдэ ажалай алдар солын туг үргэгдэнхэй байба. Тэрэ тугынь совхозой үбhэшэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан А. М. Гончаровой звеногой нэрэ хүндэдэ зорюулагдаhан байба.

Тус совхозой механизаторнууд болон бүхы хүдэлмэришэд үбhэ тэжээл бэлэдхэлгынгээ хүдэлмэриие богони болзор соо дүүргэжэ, шанар hайнтай тэжээл ехээр нөөсэлхын түлөө унаhан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байна гээд үбhэшэдэй хэдэ хэдэн звенонуудаар ябахадаа ойлгоо hэмди. Гол шухалань гэхэдэ, үбhэ хуряалгын үедэ hанаа амархан, совхозой түбэй үйлсэнүүдэй утые «хэмжэжэ» ябадаг хүнүүд үгы. Эндэхи Первомаевска сельскэ Совет Кабанскын районой Сэлэнгын, Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной Соведүүдэй ажалшадай гаргаhан үүсхэлые дэмжэхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа бшуу.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Н. Г. Загузин, А. М. Гончаров; эндэ туhалдаг шефүүдэй нэгэн — Толгат Рахимов.

С. Цыренжаповай, А. Чепакинай фото-зурагууд.

СЭЛМЭГ ҮДЭРЫЕ hАМБААШАЛАН

hүүлэй үедэ Худэриин совхозой хүдэлмэришэд ниитын адууhа малда элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар хүдэлмэриеэ hайнаар ябуулжа байнхай. Мүнөө ажахы дотор үбhэшэдэй 11 звено байгуулагдаад, эндэ хамта дээрээ 200 хүн ажаллана. Тэрэнэй хажуугаар Худэрэ-Сомон hууринай харьяата газар дээрэхи организаци болон эмхи зургаануудhаа 70 хүн тэжээл нөөсэлэлгэдэ шеф ёhоной туhаламжа үзүүлнэ. Мүн лэ энэ шухала кампанида hургуулиин hурагшад, пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үргэнөөр хабаадуулагданхай. Иигэжэ тус совхозойхид байгша ондо бүхыдөө 23 мянган центнер hайн шанартай үбhэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ зорилго урдаа табяад, эршэ түрэсөөр хүдэлжэ байна.

Үбhэндэ орохон түрүүшын долоон хоногой туршада ажахы дотор дүн хамта 3000 центнер үбhэн сомогдоо. Үбhэшэдэй звенонууд hэн түрүүн бэлэдхэhэн тэжээлэйнгээ шанарта онсо анхарал хандуулна. Энэ талаар совхоздо тусхай лаборатори эмхидхэгдэнхэй. Иигэжэ hүри бүхэнэй үбhэнэй шанарынь тодорхойлогдодог болоо.

Совхозой дирекци, партком, рабочком үбhэшэдэй звенонуудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ, гэшүүн бүхэндэ түсэбтэ даабари, социалис мүрысөөнэй дүрим, ажалай түлбэри, ажаhуудалай талаар хангаха асуудалые ойлгуулжа үгөө. Парткомой заседани дээрэ үбhэ бэлэдхэлгын үедэ ниитэ политическэ хүдэлмэри ябуулха тухай түсэб баталагдан абтанхай. Мүнөө энэ түсэбэй ёhоор 8 политинформатор, 11 агитатор үбhэшэдэй звенонуудта партиин табиhан хараа зорилгонуудые ойлгуулхаяа гаранхай. Звено бүхэндэ улаан булангууд түхеэрэгдээд, элдэб hонирхолтой мэдээсэлнүүдые харуулhан стенднүүд ханаарнь үлгэгдөө. Сүлөөтэй сагтаа эндэ үбhэшэд шатар, даам наадаха, газетэ, журналнуудые уншаха, радио шагнаха аргатай болоо.

Семеновско гэжэ газарта М. В. Зимиревэй даадаг звено үбhэ тэжээл бэлэдхэнэ. Эдэнэр богони болзорой хугасаа соо 700 центнер hайн шанартай үбhэ нөөсэлөө. Тус коллектив 4500 центнер үбhэ бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатай дүүргэхэ арга боломжотой. Мүнөө эндэ сабшалга хуряалга хоёрой хоорондо ехэ алгасал үгы. Техникын ябахагүй газарай ногоое тэдэнэр гар хажуураар сабшажа унагаана.

Д-Н. ШОЙНЕНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

Хяагтын район.

...ШАДАЙ ХУБИТА

...гашад 9700 центнер үбhэ бэлэдхэхэ юм. Бидэ урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэл байнабди, —гэжэ «Северный» совхозой директор П. П. Нелюбин мэдүүлнэ.

Тус совхозой звенонууд район дотороо түрүүлэн, сабшалан дээрэ гараа hэн. В. Н. Сингеев, Л. В. Черных, В. Н. Романов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонууд оролдосо ехэтэйгээр хүдэлнэ. БАМ-ай барилгын 30 организациин коллективүүд звенонуудые эмхидхэжэ, үбhэ бэлэдхэхыень эльгээнхэй. Дээдэ-Ангарай эрьеэр hүри, бухалнууд олоор жэрылдэн бодожо байна.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив үнгэрhэн жэлдэ 500 центнер үбhэ бэлэдхээ hаа, 6000 центнер үбhэ совхоздо тушаагаа бэлэй.

— Эрхим хүдэлмэришэдөө энэ тон харюусалгатай участогто эльгээгээбди. Эдэнэр «Северный» совхоздо байгша ондо 650 центнер үбhэ тушаахаар уялга абаа, тушаахашье байха, —гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай профсоюзай организациин түрүүлэгшэ Б. В. Остапенко хэлэнэ.

С. АКИМОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЖЭШЭЭ ХАРУУЛНА

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо малай тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябажа байна. Ажалай Улаан Тугай орденто Николай Петрович Брылевой даадаг бригада витаминтай ногооной гурил татаха хүдэлмэриие район соогоо түрүүлэн эхилээ hэн. Ногооной гурил гаргадаг АВМ-1,5 түхэлэй агрегат hаадгүй хүдэлнэ. Үдэр бүри 140—150 центнер шэмэтэй нимэ тэжээл мэшээглэгдэн халагалаглана. Мүнөөдөө 1500 центнер гурил складта абтанхай.

Тус ажахыда үбhэ хуряалгын оньhожоруулагдамал дүрбэн бригада эмхидхэгдэнхэй. Эгээл томыень Леонид Васильевич Татарин хүтэлбэрилдэг. Энэ коллектив мүнөө Оборой сабшалан дээрэ хүдэлжэ байна. 6880 центнер үбhэ сабшажа абаха даабаряа дүүргэжэ шадахабди гэжэ бригадын үбhэшэд батаар найдуулна. Механизаторнууд Афанасий Илларионович Варфоломеев, Александр Сергеевич Варфоломеев бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулна.

В. ШИРДАРМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ХЭМЖЭЭ АБАХААР БОЛОО

...ажалай эмхидхэл hанаhанда хүрэнэгүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд hаядаа бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абаха аабза гэжэ найдагдана. Сенаж даралгаар эдэ ажахынууд түсэбүүдээ дүүргэжэ байнхай. Силос бэлэдхэлгэ түлэгтөө оржо байна.

Гэхэтэй хамта үбэлжэлгын үедэ залуу малда үгтэхэ витаминтай ногооной гурил, гранул гэхэ мэтэ зүйлнүүдые бэлэдхэлгэдэ зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табинагүй.

Жэшээлхэдэ, «Восход» колхозой түб Доодо-Жэрэм hууринда ажахын АВМ-0,65 агрегат витаминтай ногооной гурил үйлэдбэрилжэ эхилhээр hара үлүүтэй болобо. Теэд августын 12-ой байдалаар оройдоол 47 тонно гурил бэлэдхээд байна.

Энэ ажахын ахамад агроном Иван Фадеевич Покацкий иигэжэ хөөрэнэ:

— Түрүүшээр сабшаха ногооной ургаса муу байжа, витаминтай гурилаймнай шанарынь муу hэн. Хара орооhоной ногооe сабшахадаа, нэгэ үдэр 2 тонно гурил 3-дахи классаар, 3 тонныень 4-дэхи классаар бэлэдхэгдээ гэжэ шэнжэлэл харуулаа. Мүнөө үедэ обёос, кукуруза хоёрой холимол ногоо сабшажа, гурил бэлэдхэхэдэмнай, шанарынь hураггүй hайн болобо.

Эндэхи АВМ-0,65 түхеэрэлгын ахалагша машинистээр Ф. М. Калашников хүдэлнэ. Тэрээнтэй суг хамта үшөө гурбан хүн энэ агрегат хүдэлгэдэг юм. АВМ-эй хүдэлмэриие хоёр халаанда оруулха гэхэдэ, механизаторнууд дуталдадаг юм гэжэ ажахын ахалагша агроном И. Покацкий мэдүүлбэ. Энэ агрегадай хүдэлмэрилэгшэд нэгэ халаанда хүдэлhэн мүртөө, оройдоол үдэшын 6 саг болотор ажалладаг гуримтай байба. Тиимэhээ витаминтай ногооной гурил бэлэдхэлгээр түсэбэй оройдоол 20 гаран процентын дүүргэгдээд байhаниинь гайхалгүй ха юм.

«Дружба» колхоздо шэмэсхэтэй гурил бэлэдхэхэ түсэб мини лэ 20 процент дүүрэнхэй. АВМ-0,65 агрегадынь арай шамай хүдэлжэ, ходол эбдэрхэнь урдаа байдаг болонхой. Агрегадай ажалай бүтээсэ тулюур — үдэр бүхэндэ 50 гаран центнер хэхэтэй, үгытэй байдаг. Агрегадайнь эбдэрхэдэ, запас частьнууд олдохогүй гасалан ушарна. Эндэхи агрегат хоёр АВМ-hээ сугларуулагдажа бүтэhэн. Сабшажа байhан ургасын shала hайн байбашье, агрегадай хүдэлмэринь саг үргэлжэ hаатана.

«Искра» колхозой АВМ-дэ Надеино hуурин ерэхэдэмнай, ахалагша машинист Антонов манда иигэжэ мэдүүлнэ:

— Сабшагдаhан ногооной зөөгдөөгүй дээрэhээ, АВМ-ээ байлгаад, гэртээ харихамнай. Долоон хоногто шахуу мини лэ байнабди. Ногоо зөөдэг автомашинанууднай мүнөө үедэ фермэ рүү шэрэнэ хэбэртэй. Урда долоон хоногто 40 центнер гурил нэгэ халаанда гаргадаг байгаабди. Баhа хажуудань ногоо сабшадаг комбайниинь эбдэрнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хоёр томо, АВМ-0,65 түхэлэй агрегат хүдэлнэ. Нэгэ халаандань ахалагшаар Я. Е. Ковалев, нүгөө халаандань А. Ф. Дорофеев гэгшэд оролдосо ехэтэй ажалланад. Нэгэ АВМ-дэ —гурил, нүгөөдэнь —гранул бэлэдхэгдэнэ. Эдэ хоёр агрегадай хүдэлмэришэд хараалагдаhан түсэбэй —40 гаран процентые дүүргэжэ, 220 тоннодо хүргэбэ. Эдэнэр мүн лэ агрегадай эбдэрхэhээ боложо, hаатадаг, удаардаг байна бшуу.

Улаан-Үдын районой зарим ажахынуудай АВМ-үүдэй бүтээсэ айхабтар бага. Тэрэ гансал шалтагаантай — агрегадууд ходол эбдэрнэ. Энээн тушаа «Госкомсельхозтехникын» Улаан-Үдын районно нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд hаналаа табижа, hанаагаа зобожо, дары түргэн хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Витаминтай ногооной гурил үйлэдбэрилхэ районой түсэбэй дүүргэлтэ мини 30 гаран процентдэ хүрэбэ. Бүхыдөө 5030 тонно бэлэдхэхэ аад, ажахынууд 1661 тонно гурил, гранул гаргаад байна. Хэмжээ абахаар болоо!

В. МЕДВЕДЕВ,
«Правда Бурятии» газетын корр.,
Л. ДОРЖИЕВ,
«Буряадай залуушуул» газетын корр.,
Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ,
манай корр.

ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛАН САРАХА

Дэлхэйн дайнай аюулые зайсуулан сарахын, эб найрамдалай, буу зэбсэг хуряахын ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө совет хүнүүд эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихын түлөө ба атомна бомбоhоо хохидогшодтой hаналаа нэгэдэлгын ябуулгануудай долоон хоногой Советскэ Союзда үнгэргэгдэхэ үедэ энэнь дахин батадхагдаhан байна. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шиидхэбэреэр тэрэ үнгэргэгдэhэн байгаа. Августын 13-да энэ долоон хоног түгэсэбэ.

Украинын, Узбекистанай, Азербайджанай, Молдавиин, Киргизэй, бусад республиканууда, ороной хизаарнууд болон областьнуудай олохон ажалша коллективүүдтэ эб найрамдалай тала баримталдаг совет хүнүүдэй олониитын ябуулганууд үнгэргэгдэhэн байна. Тэдэнэр эгээл элдэб янзын шэнжэтэй байгаа. Номгон далайн оршондо эб найрамдалай болон харилсаа холбооной асуудалнуудаар залуу шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын семинар Находко портдо үнгэргэгдэбэ. «Хабаровск—Владивосток» гэhэн маршрудаар эб найрамдалай түлөө велосипед дээр урилдаан үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ хабаадагшад концертнүүдые табиhан, митингнүүдые үнгэргэhэн байгаа. Олон мянган совет хүнүүд эб найрамдалай ажалай вахтануудта жагсажа, ажаллажа, олохон мүнгэеэ Эб найрамдалай совет жасада оруулhан байна.

Долоон хоногой үедэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хабаададаг гадаадын оронуудай хүнүүдтэй уулзалганууд болобо. Волго мүрэн дээгүүр аяншалhан США-гай түлөөлэгшэд Ростов-на-Дону хотодо митингдэ хабаадалсаба. Ялтын олониитэ гадаадын аяншалагшадтай заншалта ёhоороо уулзаа. Японhоо ерэhэн хани барисаанай онгосодо хабаадагшадтай хамта дай буруушаалгын митинг Примориин хизаарта болобо. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулхын, түби дэлхэйн бүхы арадуудта эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын тула хамтынгаа хүсэлэл оролдолгонуудые эдэбхижүүлхые эб найрамдалай тала баримталдаг совет ба гадаадын оронуудай хүнүүд уряалба.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаhан дай буруушаалгын митингнүүд, студентнүүдэй барилгын отрядуудай следүүд, дайнай ветерануудтай уулзалганууд, хүүгэдэй номуудай выставкэнүүд, пионерэй лагерьнуудта бүлэглэмэл концертнүүд — ябуулгануудай долоон хоногые үнгэргэлгэдэ совет залуушуул иигэжэ хабаадаба гээшэ.

Японой дайнда бэлдэхэ политикые буруушаан, япон-американ «аюулгүй байдалай договорые» ба Японой газар дээрэхи американ сэрэгэй баазануудые усадхахын түлөө Японой түрүү үзэлтэй олониитын тэмсэлые нэгэн hаналтайгаар дэмжэжэ байhан тухайгаа ороной предприятинуудтахи дайн дажар буруушаалгын митингнүүдтэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, гүрэнүүдэй хоорондо этигэл найдал бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй правительствын эб найрамдалта үүсхэлнүүдые эб найрамдалай тала баримталдаг совет хүнүүд халуунаар дэмжэнэ, США-гай ба НАТО-гай талаар тэдэнэрэй союзнигуудай сэрэг дайнда бэлдэлгые эрид шууд буруушаана.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЗАГАРАЙН РАЙОНОЙ ОНОХОЙН СОВХОЗОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «ТҮЙМЭР УНТАРААЛГАДА ШЭН ЗОРИГ ГАРГАhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түймэр унтараалгада шэн зориг гаргаhанай ба үнэн шударгы ябуулгын түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө «Түймэр унтараалгада шэн зориг гаргаhанай түлөө» медаляар шагнаха;

Дедюков Виктор Николаевичые — электрослесарь (наhа бараhан хойнонь).

Ерофеев Ефим Ивановичые — мал адуулагша (наhа бараhан хойнонь).

Мисюркеев Анатолий Спиридоновичые —ветеринарна фельдшер.

Михайлов Иннокентий Георгиевичые — мал адуулагша.

Усов Виктор Николаевичые — ахамад ветеринарна врач.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ,
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва,
1984 оной августын 13.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

РЯЗАНЬ. Агуухэ Илалтын 40 жэлэй хүндэлэлдэ Рязаниин хара бэшэ хүрьhэтэй нютагуудай таряашад ажалай вахтада жагсанхай. Социалис Ажалай Герой В. Главинай даадаг звено эрхимлэжэ ябана. «Сараевский» совхозой полинууд дээрэ В. Главин, А. Аганин, Ю. Пчелинцев гэгшэд хүдэлмэриин үдэртэ 308 тонно ешмээн сохибо. Харин бүхыдөө ажалша коллектив мянга гаран тонно орооhо сохёод байна.

Рязаниин ажахынуудта хуряалга-зөөлгын 600 шахуу отряд ба комплекс ургаса хуряалгада хабаадана.

ПОЛТАВА. Лохвицка районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозhоо үнэтэй сэнтэй шэлдэн хатуу шэниисэ гүрэнэй амбаарта оруулагдана. Урда тээнь горохой ба олон жэлэй ногооной таригдаhан полидо «чайка» «одесскэ полукарликова», «днепровско-846» сортнууд таригдаhан байгаа.

Полтавска областиин олохон ажахынууд үнэтэй сортын шэниисэ графигhаа уридшалан гүрэндөө тушаана.

ОРЕЛ. Эндэхи ажахынууд намартаа таригдаха үрэhэ хүрэнгэ бэлэн болгоно. Үрэhэ хүрэнгэ тарилгые шанарта хүргэхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Орооhо илгалгын бүхы пунктнууд ба хатаалгын 300-hаа дээшэ агрегадууд хүдэлгэгдэжэ эхилээ.

Мүнөө жэлдэ область дотор гансал нэгэдэхи классай үрэhэ хүрэнгөөр намарай тарилга хэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

МИНСК. Белоруссиин «Сельхозтехника» комбайнуудай таhалгаряагүй хүдэлмэри хангана. Район бүхэндэ нүүдэл мастерскойнууд хүдэлдэг юм. Техническэ хангалгын 230 нүүдэл бригада байгуулагданхай. Инженернүүд болон заhабарилагшадай мэдэлдэ 500 гаран түхеэрэлгэ үгтэнхэй.

«Сельхозтехникын» нэгэдэлнүүд ба предприятинууд колхоз, совхозуудтай, хээрын стануудтай найдамтай холбоо тогтоонхой.

УРАЛЬСК. Агропромышленна комплексын талаар партнернуудай харилсаата ябуулгын ашаар Ураал шадарай ажахынуудта ургаса хуряалгые хурдадхаха арга бии болоо юм. Эндэхи ажалшад хоёрдохи миллион гектарта орооhо сохижо байнхай. Хура бороогой ходо орожо байгаашье hаань, хүдэлмэриинь эршэ нёдондонойхиhоо дээгүүр. Хуряалга-зөөлгын комплекснууд ба отрядууд 60 ба тэрээнhээ дээшэ гектарай орооhо сүүдхэ бүри хуряана.

ЙОШКАР-ОЛА. Марийн ажахынуудта намарай тарилгада хүрэhэ бэлдэхэ, тарилга хэхэ хүдэлмэри үглөөнhөө үдэшэ болотор ябуулагдана. Сэбэр паар газарта орооhото ургамалнуудай хахад шахуу хубинь таригдаха юм. 2 миллион шахуу тонно органическа ба минеральна үтэгжүүлгэ полидо гаргагдаа.

БЕЛГОРОД. Ровеньско районой «Первое Мая» колхоз эртын паар хахалалгада хүдөө ажахын техникэ томо бүлэгүүдтэ хамтадхажа хэрэглэнэ. Эндэ түхэреэн сүүдхэ соо тарилга хэгдэнэ. Механизаторнууд үдэр бүри 1,5 халаанай нормо дүүргэнэ. Хүдэлмэриин шанарта онсо анхарал хандуулагдана.

ДУШАНБЕ. Таджикистанай тусхай шэглэлтэй ажахынуудта далайн нюруугhаа 1600 метр үндэртэ виноград суглуулха хүдэлмэри жэгдэ ябуулагдана. Мүнөө жэлдэ орой намар болотор худалдан абагшадта виноград эльгээгдэхээр хараалагдана. Таджик эрдэмтэдэй бии болгоhон шэнэ сортнуудай туhаламжаар энэ хангагдаха байна.

ПРИЛУКИ (Черниговскэ область). Прилугска аграрно промышленна нэгэдэлдэ шэнэ ургасын укропhоо түрүүшын килограмм тоhон абтаба. «Заря» ба «40-летие Октября» совхозуудтаа плантациин 100 гектар бүхэнhөө 40 центнер шахуу ногоон набша намаа хуряагдана.

(ТАСС-ай корр.).

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

НИИТЭ НЭГЭН ШЭГЛЭЛТЭЙГЭЭР

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он), июнийн (1983), апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые дүүргэн, ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулхын хойноhоо оролдоно. Байгша оной тэжээл бэлэдхэлгэ энэ талаар бидэнэй ябуулдаг хүдэлмэриин шухала шатань боложо үгэхэ зэргэтэй. 29740 центнер үбhэн, 10500 центнер сенаж, 150 тонно витаминтай ногооной гурил, 46430 центнер силос — энэл даа, бидэнэй урда табигдаhан зорилгонууд. Тэдэниие амжалтатайгаар дүүргэлгэ звено бүхэнэй хүдэлмэриие эмхитэйгээр, үндэр бүтээсэтэйгээр ябуулhанhаа дулдыдаха бшуу. Оньhожоруулагдамал 6 звеногой бүридэлдэ ородог 70 хүдэлмэрилэгшэд, мүн эдыл тухай зониие нэгэдүүлhэн морин косилкатай гар хажууршадай звенонууд августын 25 болотор 1951 гектар сабшалан дээрэhээ түсэбөөр хараалагдаhан ургасаяа хуряажа абаха ёhотой юм.

Үбhэ хуряалгын хүдэлмэриин бүхы комплексые эмхи гуримтайгаар хүдэлгэхэ гээшэ тиимэшье амар хэрэг бэшэ. Тэрээндэ хабаадагша хүн бүхэн шадалаа гүйсэд элсүүлэн ажаллаха уялгатай.

Оньhон техникые hаадгүйгөөр хүдэлгэжэ шадаха дүй дүршэлтэй механизаторнууд гол шухала участогуудта томилогдоо. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, звеное даагша И. П. Гомбоев, О. С. Данилов, Н. П. Гомбоев болон бусад болоно.

12 коммунист үбhэ хуряалгада гаранхай. Жэшээнь, коммунист Д. Аюшеевэй звенодо партийно-комсомолой саг зуурын бүлэг байгуулагдаа. 9 комсомолшууд бүридэлдэнь ородог юм. Звеное даагшад А. В. Хлебодаров, А. Д. Тугутов, партиин гэшүүд болоно. Тиихэдэ коммунист-механизаторнууд Д. Будаев, И. Жарков, Д. Митапов, И. Шагдаржапов, Г. Кокорин гэгшэдые нэрлэмээр.

Энэ үедэ социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ горитой анхарал хандуулнабди. Габшагайгаар хүдэлжэ, илаhан дээрэ тоологдоhон хүнүүдые материальна болон оюун сэдьхэлэй талаар урмашуулха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. Хуряалгын дүнгүүд табан хоног бүхэндэ согсологдожо, энээн тухай хүн зондо соносогдожо байдаг.

Жэшээнь, табан хоногой туршада оньhожоруулагдамал звеногой трактор бүхэндэ 120 центнерhээ бага бэшэ үбhэн hайн шанартайгаар hүрилэгдөө haa, түс звенодо улаан вымпел 40 түхэригэй мүнгэн шантайгаар барюулагдадаг, мүн эрье хониин үгтэдэг юм. Морин косилкатай гар хажууршадай звенонууд табан хоног соо 200 центнер үбhэ hайн шанартайгаар хуряабал, эрхимлэhэн дээрэ тоологдожо, 30 түхэриг мүнгэн шан барюулагдадаг. Эсэсэй дүнгөөр тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө саг соонь hайн шанартайгаар дүүргэhэн звенодо 300 түхэригэй мүнгэн шан олгогдохо болоно. Сенаж дарагшадшье, витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгшэдшье мартагдаагүй. Жэшээнь, табан хоног соо трактор бүхэндэ 240 центнерhээ бага бэшэ ногоо хуряажа, дараhан звенодо улаан вымпел болон 50 түхэриг барюулагдана. Нэгэшье гэшүүнэйнь ажалай журам эбдэжэ, архидаа haa гү, али муу шанартайгаар хүдэлөө haa, бүхы звено шангуудаа хаhагдаха болоно.

Ханын hонин, «Сахилгаан хуудаhан», «Халаахай», мүн харуулан ойлгуулха бусад зүйлнүүдэй удха шанарынь бага бэшэ. Тэдэниие саг соонь, hонирхолтойгоор гаргаха талаар комсомолоймнай организациин эдэбхитэд ехэ оролдолго гаргана. Илангаяа эршэтэйгээр, hайн шанартайгаар үбhөө хуряажа байhан габшагайшуулые саг дары тэмдэглэжэ, урмашуулха хэрэгтэй.

Сэхыень хэлэхэдэ, үбhэ хуряалгаяа нэгэ бага унжагайржа эхилэнхэй hэмди. Тиимэhээ таряа хуряалгада оротороо энэ хүдэлмэрөө түгэсхэхые оролдохо болонобди. Ногооной хагдаршахаhаа урид сэлмэг үдэр бүхэниие hамбаашалан, намаглиг гү, али бургааhа боролжотой бүхы hужааг, хотогорнуудые морин косилкаар, гар хажуураар ухашалан, ургаhан бүхы ногооень гүйсэд суглуулха хэрэгтэй.

Оронгынхидой жэшээгээр манай сельсоведэй газар дээрэ оршодог hургуули, клуб, магазин, лесничество гэхэ мэтэ организацинуудай хорёод хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридэhэн морин косилкатай гар хажууршадай звено сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Г. Кокорин түрүүтэй сабшалан дээрэ гаража, совхоздоо горитой туhаламжа үзүүлжэ байна. Тиихэдэ «Черемушки», «Туяа» гэжэ пионерэй лагерьнуудай үхибүүд мүн лэ хамhалсана гээшэ.

Үбhэшэдэй ажаллаха эрхэ байдал тухай анхарал оролдолго табигдана. Мяха, овощ, ба бусад продуктнуудаар үбhэ хуряалгын звенонууд гүйсэд хангагданхай. Хүдөөгэймнай соёлой байшангай агитбригада графигай ёhoop үбhэшэдтэ ошожо байдаг. Тиихэдэ комплексоор хангалгын үедэ, тэдээнтэй хамта библиотекарь Б. Х. Занханова, фельдшернүүд А. М. Хангалова, Н. И. Кокорина, лектор Б. Д. Баирбиликтуев гэгшэд ябалсадаг байна.

Ниитын адуу малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэhээ шухала зорилго энэ үедэ үгы. Тиимэhээ манай эмхидхэдэг политическэ, хүмүүжүүлгын бүхы хэмжээ ябуулганууд тэрэниие дүүргэлгэдэ шэглүүлэнхэйбди.

Н. АЛБАШЕЕВ,
Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой парткомой секретарь.

БУХЫ АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛСҮҮЛ

(ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ШЭНЖЭЛЭЛ)

Байгша оной долоон hapa үнгэрөө. Республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэриин дүнгүүд гаргагдажа, гансашье түсхай зургаанууд бэшэ, харин үргэн олониитэ энээнтэй танилсаха аргатай болобо. Энэ хугасаа соо Буряад оронноймнай хүдэлмэришэн анги, бүхыдөө промышленность ажалай hайн үрэ дүнгүүдые түйлаа гэжэ омогорхон тэмдэглэлтэй.

Долоон hарын туршада промышленностьмнай товарна продукци гаргаха түсэбөө 101,2 процент, продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө 100,8 процент дүүргэhэн байна бшуу. Тиигэжэ 7 миллион 275 мянган түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргаба. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб энэ хугасаа соо 101,6 процент дүүргэгдэө. Ехэнхи промышленна предприятинуудта, июнь hаратай сасуулхада, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлhэн байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ талаар июль hapa соо 10,9 процентын ургалта түйлаха гэжэ хараалагдаhан байгаа haa, үнэн дээрээ 12,4 процентээр ургаhан байна ха юм. Энээнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгын бүхы ургалта түйлагдаба гээшэ. Илангаяа республиканска (РСФСР) болон нютагай мэдэлэй предприятинууд hайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ онсолон заахаар.

Союзна мэдэлэй предприятинуудай дундаhаа «Гусиноозерская» шахта, «Бурятэнерго» гэжэ управлени, Хяагтын плавико-шпадай рудник, Зэдын комбинат, «Электромашина» завод, «Татарский ключ» карьер, Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинат, Тимлюйн цементын завод болон бусад түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Республиканска мэдэлэй промышленностиин түлөөлэгшэд болохо Загарайн карьероуправлени, нарин сэмбын комбинат, гадар трикотаж хубсаhанай фабрика, «Бурмясопром», «Бурмолпром», «Байкалрыбпром» нэгэдэлнүүд, Шулуутын холимол тэжээлэй завод, «Сельхозтехника» нэгэдэл болон бусад предприятинууд hайнаар хүдэлжэ, түсэбөөр хараалагдаhан продукци үлүүлэн худалдаhан байха юм.

Манай республикын Эдеэ хоолой министерство бүхыдөө түсэбөө энэ үедэ 102,2 процент, Нютагай промышленностиин министерство — 101,9 Түлишын промышленностиин министерство—101,9 процент, Ой модоной ажахын министерство — 100,9 процент дүүргэжэ, ехэ амжалта түйлаа гэжэ хэлэлтэй.

Долоон hарын түсэбhөө гадуур 57 миллион-киловаттчас электрын элшэ хүсэн, 70 мянган гикалори дулаанай элшэ, 73,1 мянган тонно нүүрhэн абтаhан, 100 квт. хүсэтэй 48 электродвигатель, тэжээл хэршэхэ ИТР-165 түхэлэй 22 машина үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаhан байха юм. 5,9 мянган тонно клинкер, 2,8 мянган тонно цемент, 2,2 миллион (условно) асбоцементэ плитэнүүд, 68 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, 5 мянган метр торгон бүд, 61 мянган трикотаж дотор, 111 мянган трикотаж гадар хубсаhан гаргагдаба. Элдэб янзын эдеэ хоолой зүйлнүүд үлүүлэн үйлэдбэрилэгдөө.

Республикамнай эрхим шанартай продукци гаргаха даабаряа 5,6 процентээр үлүүлэн дүүргэhэн гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиhээ 3,9 процентээр ехэ иимэ продукци гаргаhан байха юм. Гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэhэн эд хэрэгсэлнүүдэй хубинь түсэбэй ёhoop, 2,9 процент байха haa, мүнөө 3 процентдэ хүргэгдөө. Энэ талаар «Электромашина», «Теплоприбор», Тимлюйн цементын заводууд, нарин сэмбын комбинат hайн үрэ дүнгүүдые харуулна.

Эндэ hаяхан Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан ниислэл хото — Улаан-Үдэмнай түсэбтэ даабаринуудаа энэ хугасаа соо гүйсэд дүүргэжэ шадаа гэжэ баяртайгаар тэмдэглэхэ ушартай. Товарна продукци гаргаха түсэбөө —101,5 процент, продукци худалдаха— 100,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа — 102,5 процент дүүргэжэ амжаба гээшэ. Районууд сооhоо Зэдын, Кабанскын, Хэжэнгын — 3 район продукци худалдаха гол түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй.

Хүнгэн промышленностиин предприятинууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа, түсхайлбал, трикотаж хубсаhа, үхибүүдэй хубсаhа, пумаажан бүдөөр оёгдоhон үмдэ, самса гэхэ мэтые гаргаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэө.

Гэхэтэй хамта промышленна бүхы предприятинууд жэгдэ hайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй, гээгдэгшэд үшөө байhан зандаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Республика соомнай 189 предприяти тоологдодог юм. Теэд тэдэнэймнай 24-ниинь гэхэ гү, али ниитэ тоогойнь 12,7 процент продукци худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Хахад жэлэй дүнгөөр тэдэнэй тоо 37 байhан юм. Нэгэ бага хороо гээшэ ааб даа. Гэбэшье энээнтэй эбсэжэ болохогүй, юуб гэхэдэ, энээнhээ боложо аяар 13,2 миллион түхэригэй продукци дутуу гаргагдаа ха юм.

Харин үйлэдбэрилhэн продукцияа харьяата предприятинууд — хэрэглэгшэдтээ договорой ёhoop эльгээхэ түсэбэй дүүргэлтэ харабал, бүришье бирагүй байдал ушарха. Энэ талаар хаража үзэхэдэ, аяар 57 предприяти даабаряа дүүргээгүй байна бшуу. Тэдэнэй тоодо союзна мэдэлэй 27, республиканска 16 орохо юм.

Илангаяа бари
алнуудай промыш
гээгдэлдэ оронхо
тоодо «Бурятстро
нэгэдэл, Загорскы
териалнуудай зав
лезобетон» нэгэдэ
түмэр-бетон хэ
завод нэн түрүүн
нэй хангалтагүй
дэлhэн дээрэhээ
барилгада ямар
ушаруулагдана гэ

Саашань хэлэбэл
лес» нэгэдэл үн
дэжэ ябана. Эн
долоон hарынгаа
билгажа, 2 милл
гөөр бага болгобо
дүүргэжэ шадаагүй
гаяа Хүртэйн,
леспромхозууд,
доной бааза тон
дэлжэ, 4 миллио
түхэригэй продук
гаад байна.

Мүн тиихэдэ Х
шулуун нүүрhэнэй
дэн hарын тур
даабаряа гүйсэд
Жэлэй эхинhээ
промышленности
гэшье hарада түс
жэ шадаагүй. У
эдэ предприятин
бэрилэгшэд, пар
профсоюзай ор
шангахан тобшол
тэмжэтэй түргэн
дые абаха ёhото
юм. Жэлэй дүүр
саг үлөө гэжэ
гүйбди.

Теэд зарим пр
экономическа шэ
гүй дээрэhээ, юу
жо байhые мэдэ
тэй. Жэшээнь, Ба
hоной завод оро
ган түхэригэй пр
лиин түсэбhөө
даа. Гусиноозерс
4 мянган, Захаа
завод — 6 мянг
лесхоз — 8 мян
продукци түсэбhө
гаа. Саг соонь бө
лаа мэдэжэ, шэ
бал, иимэ ушар
дахагүй байгаа
46 предприяти а
сэ дээшэлүүлхэ т
гээгүй байна бшу

Зунай дулаан
тэжэ байна. Ушар
үрэ дүнгүүдые а
лаhаань шэнжэлж
ерээ гээшэ. Пред
нэй хүтэлбэрила
нерно-техническэ
экономистнууд,
нүүд. бүхы нөөс
лаа, арга болом
сэд элирүүлжэ,
түсэб болон соц
нуудаа сүм дүүр
элсүүлхэ ёhотой б
тухай үргэн хөөр
соо үнгэрhэн об
тиин эдэбхитэдэй
рэ боложо, шан
табигдаа hэм шу

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

«hАНААГАА АМАРНАГҮЙБДИ...»

КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса тухай» тогтоол дотор Хэжэнгын район шүүмжэлэлдэ ороhон юм. Ушар нимэhээ газетын корреспондент Доржо Мункуев Хэжэнгын РАПО-гой түрүүлэгшэ Александр Николаевич Данчиновтай уулзажа, районой тэжээл бэлэдхэгшэдэй звено болон бригадануудай хүдэлмэриие hайжаруулха талаар ямар хэмжээнүүд абтааб гэжэ hонирхобо. Тэдэнэй хөөрэлдөөе доро толилнобди.

Корр: Александр Николаевич, танай районой зарим ажахынуудай үбhэшэдэй звенонуудта хүдэлхэ зон үсөөн гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна. Мүнөө энэ талаар ямар байдалтай гээшэбта?

А. Н. Данчинов: Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые элбэгээр худалдажа, арад зонойнгоо эдеэнэй столые баян дэлгэр болгохо гээшэ хүдөөгэй ажалшадай гол зорилгонь болоно бшуу. Манай райондо бүхыдөө 15700 эбэртэ бодо мал, 129 мянган хонин, 2405 адуун тоологдоно. Ниитынгээ адууhа малай тоо толгойень олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула горитойхон оролдолго гаргагдана ааб даа. Илангаяа тэжээлэй найдамтай ооааза байгуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Бидэнэр партиин обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолhoo зүб тобшолол хэжэ, зохихо хэмжээнүүдые абаабди. Тингэжэ мүнөө үедэ район доторнай дүн хамта үбhэ хуряалгын 77, тэрэ тоодо оньhожоруулагдамал 32 звено хүдэлнэ. Хүн зонойшье тоо нилээд олошороо. Һүүлэй мэдээгээр үбhэ бэлэдхэлгэдэ үдэр бүри 1500 шахуу хүн гарана.

Корр: Нютагай эмхи зургаанууд ямар туhа хүргэнэб?

А. Н. Данчинов: Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселковой Соведүүдэй ажалшадай гаргаhан үүсхэл бултанда hайшаагдаа, хаа-хаанагүй дэмжэгдэө. Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Хэжэнгын сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ түбхинэhэн эмхи зургаануудай коллективүүд хамтадаа «Первомайский» совхоздо 3300 центнер үбhэ бэлэдхэхэ гэhэн уялга абаhан байна. Ажахын үбhэшэдэй бригаданuudта депутадуудай 4 пост байгуулагдажа, тэжээл бэлэдхэгшэдэй хүдэлмэридэ туhална.

КПСС-эй райком болон райгүйсэдкомой июниин 15-да баталан абаhан тогтоолой үндэhөөр, районой бүхы эмхи зургаануудта малай тэжээл бэлэдхэхэ талаар түсхай даабаринууд үгтэhэн юм. Энэ даабарида хүдөөгэй техническэ мэргэжэл олгодог 10-дахи училищиин коллектив, милициин, прокуратура болон арадай сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, совхозууд хоорондохи ой модоной ажахынхид, уhалууриин системэнүүдэй управлениинхид харюусалга ехэтэйгээр хандажа, тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоороо гарана. Тэрэнэй хажуугаар городhoo дүн хамта 250 хүн, тэрэ тоодо 30 механизатор ерэнхэй. Тэдэнэр бүхыдөө 1100 центнер үбhэ, 300 тонно набша намаа бэлэдхэхэ түсэбтэй юм.

Корр: Тэжээл бэлэдхэгшэдэй социалис мүрысөөн тухай хөөрэжэ үгыт.

А. Н. Данчинов: Ажахы бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүрим зохёогдожо, тэжээл бэлэдхэгшэдэй суглаанууд дээрэ баталагдаhан байха. Тэдэнэй абаха салин хүлhэн тухай тобшо тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай. Мүрысөөнэй дүнгүүд таба хоноод согсологдожо байдаг. Эндэ нэн түрүүн ажалай бүтээсэ, хүдэлмэриин шанар болон журам хараада абтадаг юм.

Мүнөө үедэ район дотор «Могсохоной» совхозой үбhэшэд түрүүлжэ ябана. Энэ ажахын Чимит-Доржо Ринчинович Санжимитыповэй даадаг звено урагшатайгаар хүдэлнэ.

Корр: Тэжээлэй шанарай түлөө ямар тэмсэл ябуулагданаб?

А. Н. Данчинов: Байгша ондо райондомнай бүхыдөө 265 мянган центнер үбhэн бэлэдхэгдэхэ ёhотой юм. Иимэ ехэ тэжээл шанартайгаар абахын тула үбhэ бэлэдхэгшэдэй звено бүхэндэ арадай хиналтын пост байгуулагданхай. Ушхайтын совхозhoo бэшэ ажахынуудта тэжээлэй шанар элирүүлдэг нүүдэл лабораторинууд бии.

Энэ жэлдэ манай эндэ ехэ бороотой байжа, голнууднай үерлэжэ, зарим сабшалангууд уhанда абтаhан юм. Тэрэ участогууднай мүнөөшье болотор хатаагүй. Ушар нимэhээ тэндэ сабшагдаhан ногоон удаан саг соо шингээ табинагүй, олон үдэрөөр hүрилэгдэнэгүй бшуу. Тиихэдэнь тэжээл бэлэдхэгшэд үопэеэ баал болгоод, тэрэнээ саг үргэлжэ урбуулжа байдаг юм. Техникэ хэрэглэхын аргагүй газарта гар хажууршад хүдэлнэ. Богонёор хэлэхэдэ, мүнөө үедэ ажахы бүхэнэй үбhэшэд шанарай түлөө оролдоно. Тэдэнэй сайн хүлhэниинньшье тэжээлэй шанарhаа дулдыдана ха юм.

Корр: Үбhэ хуряалгын эхиндэ Ушхайтын, «50 лет Октября» совхозууд бирагүй байдалтай байгаа hэн. Жэшээлхэдэ, Ородой-Адагай үбhэшэдэй хүн бүхэн үдэртөө дунда зэргээр 20 килограмм тэжээл бэлэдхэжэ байгаа бэлэй. Мүнөө тэдэнэй ажал хэр зэргээр ябана гээшэб?

А. Н. Данчинов: Үнэхөөрөөшье дурсагдаhан ажахынууд абаhаар хамагай hүүлдэ ябаhан юм. Тиимэhээ партиин райкомой, райгүйсэдкомой, РАПО-гой харюусалгата хүдэлмэришэд эдэ совхозуудта ошожо, байра дээрэнь суглаануудые үнгэргэжэ, ажалдань туhалhан, заримдаа шанга хэмжээнүүдые абаhан байха юм. Мүнөө эдэ ажахынуудай үбhэшэдэй бүтээсэ дээшэлээ, хүн зоной урма зоригынье hайн болоо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Корр: Александр Николаевич, район доторхи мүнөөдэрэй байдалые бүхыдэнь хараад үзэхэдэ, ямар гээшэб?

А. Н. Данчинов: Уржадэрэй мэдээгээр районоймнай ажахынууд дүн хамта 104 мянган центнер үбhэ нөөсэлөөд байна гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо хоёр дахин ехэ тэжээл бэлэдхээ. Тэрэнэй хажуугаар 15 мянган тонно сенаж дарагдаа, 1100 тонно витаминтай гурил үйлэдбэрилэгдөө. Промышленна предприятинууд болон бусад эмхи зургаанууд абаhан даабаринигаа хахадыень дүүргэнхэй. Могсохоной, Чисаанын, «Первомайский» совхозуудай үбhэшэд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэмээр. Гэбэшье, бидэнэр, ажалнай үнгэрhэн жэлэйхидэ орходоо урагшатайгаар ябана гээд hанаагаа амарнагүйбди. Харин тэжээл бэлэдхэлгын алишье хүдэлмэриин эршые бүри дээшэлүүлхэ зэргэтэйбди.

XI ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ДОЛООН hАРААР УРИДЛАБА

Улаан-Үдэ хотын hүнэй комбинадай коллектив республикын hүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлэй предприятинуудай дунда түрүүлэн, продукци худалдаха долоон hарынгаа түсэбые дүүргэжэ амжаба. Мүнөө үедэ комбинат даабариhаа гадуур зуу мянганhаа дээшэ түхэригэй сагаан эдеэ гаргажа, худалдаа наймаанай предприятинуудта, хүүгэдэй болон эмнэлгын эмхи зургаануудта эльгээбэ.

Энэ жэлдэ комбинадай коллектив габшагай ажалаараа шалгарна. Тодорхойлбол, хахад жэлэй туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабари 3,7 процентээр үлүүлэн дүүргэдэө. Тэрэнэй ашаар түсэбhөө гадуур 23 мянга гаран тонно hүнэй продукци, 25 тонно хайламал сыр, арбан тонно мороженэ боло бусад зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэбэ. Продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулhанай ашаар предприяти арбан наймаан мянган шахуу түхэриг арьбалба.

Н. ДАМБАЕВ.

ДААБАРИЯА ҮЛҮҮЛЭЭ

Сэлэнгын целлюлозно-саарhанай комбинадай гол hалбаринууд долоон hарын түсэб дүүргэhэн тухай мэдээсэбэ.

Энэ жэлдэ түс коллектив яhала hайнаар ажаллажа байhаараа шалгарна. Жэлэй эхинhээ хойшо тэдэнэр бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ даабаряа ходо үлүүлнэ. Жэшээнь, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабари үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Тэрэнэй ашаар хахад жэлэй туршада даабариhаа гадуур 5800 гаран тонно целлюлозо, 27 мянган дүрбэлжэн метр картон хэрэглэгшэдтэ нэмэжэ эльгээгдэбэ.

Ажалай болон үйлэдбэриин эмхидхэлые нарижуулан hайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар комбинадта абтаhан хэмжээнүүд ашаяа гүйсэд харуулна гээшэ. Жэлэй эхинhээ хойшо энэ зорилгоор янза бүриин зуугаад хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, олонхинь бэелүүлэгдэhэн байна.

Д. НИКОЛАЕВ.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент М. Сутуринай буулгаhан зураг дээрэ М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой электроцехэй түрүү электромонтер В. Ф. Канаков гэгшые харанат. Тэрэ арбан нэгэдэхи жэлээ энэ деподо ажаллажа байнхай. В. Ф. Канаков бар хүсөөр хэгдэдэг ажал хүнгэдхэхэ шэглэлтэй уралан нарижуулгын 4 дурадхал байгша ондо оруулаа.

ТҮМЭРЭЙ ХАЯДАhА—МАРТЕНҮҮДТЭ

Металл — индустриин хилээмэн гэжэ арад зон топ зүб хэлсэдэг. Энээн тухайда хүүгэдшье hайнаар ойлгодог болонхой гээшэ ааб даа. Теэд манай ажабайдалда энэ «хилээмэндэ» хайша хэрэгээр хандаhан ябадалнууд али олоор ушардаг гээшэб? Зарим предприятинуудта, колхоз, совхозуудай полинуудай хажуугаар хэды олон түмэр түдэгэ жэбэржэ хэбтэдэг бэ? Эдэ бүгэдые —түмэрэй хаядаhан, голодоhонуудые суглуулжа, шэнээр хайлуулаад, үйлэдбэридэ хэрэглэхэдэ, хэды шэнээн түүхэй эд, руда алмагдаха, ямар ехэ ашаг үрэ үгэхэ гээшэб? Албанайнгаа хэрэгээр республикынгаа бүхы районуудаар ябажа, иимэ эзэн буса хандалгые обёорходоо, ехэтэ шаналмаар байдаг.

Жэшээнь, Элхиин авто-заhабарилгын, Загорскын хаhын материалнуудай заводуудта иимэ байдалые саг үргэлжэ харадагби. Тэндэ аяар 300—350 тонны түмэр зүйлнүүд хэдэн жэлдэ миин хэбтэнэ. Тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын механизацилгын болон барилгын 1-дэхи, 2-дохи управлениндэ мүн лэ тиимэ байдал үзэгдэнэ. Тэндэ 35—40 тонно түмэр тушаагдаагүй хэбтэнэ. Гэр барилгын комбинат ГОСТ-ын эрилтые саг үргэлжэ сахина гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, комбинадай эзэлдэг газар хара металлhаа гараhан голодоhоор дүүрэшэнхэй. Тиимэhээ түмэрэй хаядаhа тушааха түсэбөө комбинадай коллективэй саг үргэлжэ дүүргэдэггүй байhандань гайхахаар бэшэ.

Республикымнай предприятинуудта түмэрэй голодоhо тушааха түсэб жэл бүри үгтэдэг ааб даа. Тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэдэг предприятинууд республикадамнай яhала бии. Жэшээнь, Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын, «Теплоприбор», Тимлюйн цементын заводууд болон бусад предприятинууд байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ түмэрэй хаядаhа тушааха түсэбөө сүм дүүргэhэн байна. ЛВРЗ-гэй коллектив түмэр түдэгын хаядаhа тушааха түсэбөө 116 процент бэелүүлээ гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 500 тонно голодоhо «Вторчермедтэ» эльгээгээ. «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд түсэбhөө гадуур 82 тонно хаядаhа суглуулжа, тушааhан байна. Гэбэшье олонхи предприятинууд бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүй. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив түмэрэй голодоhо тушааха түсэбөө нэгэ жэгдэ дүүргэнэгүй. Тэдэнэр түсэбөө оройдоол 86,9 процент дүүргээ гэхэ гү, али 253 тонно түмэр түдэгэ гүрэндэ уритэй үлэшөө. Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй коллектив түмэрэй хаядаhа тушааха түсэбөө бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжонуудтай аад, тэрэнээ дүүргэжэ шаданагүй. Энээн тухай «Вторчермедэй» хүдэлмэрилэгшэдэй леспромхозуудай түлөөлэгшэдтэй хамта хэhэн шалгалтын актнууд гэршэлнэ. Тиигэжэ «Забайкаллес» нэгэдэлэй 20 леспромхозой оройдоол табаниинь түсэбөө сүм дүүргэhэн байна. Клюевскэ леспромхозой коллектив түсэбөөр хараалагдаhан 150 тонно түмэр түдэгэ тушаахын орондо, оройдоол 84 тонно тушаагаа. Иимэ байдал Улаан-Үдын хирпиисын, силикатна хирпиисын, судна бүтээлгын заводуудта тохёолдоно.

Республикымнай олонхи томо предприятинуудта түмэрhөө гараhан үлэгдэлнүүдые тушаалга эмхи гуримгүйгөөр эрхилэгдэнэ. Заримдаа хуушаржа, хэрэгhээ гараhан түхеэрэлгэнүүдые түмэр абадаг пунктда тушаахын орондо бог шорой хаядаг газарта абаашажа, бэеhээ саагуур болгоно. Тингэжэ хэды шэнээн түмэрэй голодоhон миин хаягдана гээшэб. Зарим предприятинууд болон эмхи зургаанууд түмэрэй хаядаhа суглуулха, тэрэнээ илгажа тушааха түсхай гуримые хазагайруулна. Гансал энэ гуримые эбдэhэнэйнгээ түлөө республикымнай 47 предприяти 14,1 мянган түхэригэй яла түлэхэ баатай болоо бшуу. Тэдэниие түсхайлан нэрлэбэл, авиационно, судна бүтээлгын, Элхиин авто-заhабарилгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводууд ба «Бурятавторемонт», «Бурятферммаш» нэгэдэлнүүд болон бусад предприятинууд болоно.

Легированнэ буладhаа гараhан үлэгдэлнүүдые түмэрэй голодоhонhоо илгажа, предприятинууд тушааха ёhотой. Гэбэшье олон предприятинууд энэ эрилтые дүүргэнэгүй. Тингэжэ үнэтэ легированнэ металл дахин хэрэглэгдэнэгүй hалана ха юм. Энэ хадаа ехэ буруу ябадал гэжэ сэхыень хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, легированнэ нэгэ тонно металл 400 түхэригэй үнэ сэнтэй юм. Түргэн отологдодог булад 2 мянган түхэригэй үнэ сэнтэй. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй, Элхиин авто-заhабарилгын заводуудай, «Бурятавторемонт» нэгэдэлэй коллективүүд легированнэ металл суглуулха асуудалда анхаралаа хандуулнагүй.

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хэлсээ баталhан зарим предприятинуудта вагонуудые дутуу үгэhэн дээрэhээ түмэрэй голодоhо тушааха түсэб муугаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Байгша оной зургаан hарын туршада Улаан-Үдын отделениин түмэр замшад республикынгаа предприятинуудта 247 вагон эльгээгээгүй. Энэ шалтагаанhаа боложо хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые бүтээдэг оронноймнай заводууд хэрэгтэй түүхэй эд бидэнhээ абангүй үлэhэн жэшээтэй.

Мүнөө «Вторчермедэй» предприятинуудай коллективүүдэй ажал хэрэг тухай хэдэхэн үгөөр хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбтэ даабари 102,6 процент дүүргэдэө. Тэрэ тоодо 22 районой хахадынь түсэбөө сүм бэелүүлээ. Жэлэй эхиндэ түсэбhөө гадуур 500 тонно түмэрэй хаядаhа металлургическа заводуудта эльгээхэ тушаа дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа hэмди. Хахад жэлэй ажалай дүнгүүдые согсолон харахада, энэ уялгаяа дүүргэхэбди гэжэ найдахаар байна. Мүнөө коллективнай энэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабаряа дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн ажаллана. Эндэ ажалай түрүүшүүл, крановой машинистнууд Е. Ф. Тарасова, Г. Г. Зубкова, прессэй машинист Н. С. Громов, хүдэлмэришэн А. А. Петров, халаанай мастер, ажалай ветеран М. С. Сысоев болон бусад хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр, габшагайгаар ажалланад. Түмэрэй голодоhо бэлэдхэгшэд Н. А. Казарбина, В. П. Русакова, С. С. Афанасьев, Н. Ф. Кобылкин, Г. В. Власов гэгшэд предприятиингаа түсэбэй дүүргэлтэдэ горитойхон хубитаяа оруулалсаа.

Республикымнай предприятинууд, эмхи зургаанууд болон hургуулинууд түмэрэй хаядаhа суглуулха, илгаха болон болбосоруулха талаар дайралдадаг дутуу дундануудаа дары усадхаха гэжэ найдагдана. Түмэрэй голодоhонуудые гүйсэд hайн шанартайгаар суглуулжа, тэрэнээ «Вторчермедэй» цехүүдтэ саг болзоротонь тушаалга хадаа оронноймнай металлургическа заводуудай ядамаггүйгөөр хүдэлхын, гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түшэг тулгуури болоно ха юм.

Б. Х. БЕРЛОВИЧ,
Буряадай республиканска «Вторчермет» предприятиин директорэй орлогшо.

Совет

ДЕПУТАДУУДАЙ ОРОЛДОЛГООР

МИНСК. Минскэ областиин малшадай бүлэдэ залуу хүдэлмэрилэгшэд нэмэбэ. Хотын hургуулинуудые дүүргэhэн, Совет Армиин албанhаа табигдаhан гурбан зуун залуушуул hайн дураараа колхоз, совхозуудта хүдэлхэеэ ерэбэ. Тэдэнэй ажалайнь намтар эхилээд байна.

Эдэбхи үүсхэл гаргаhан залуушуулые шэнэ газартань тогтоохын, тэдэнэй хүдэлмэридөө үндэр дүн түйлахынь тулада арадай депутадууд ехэ оролдолго гаргана. Залуушуулай хэрэгээр областной Соведэй комиссиин үнгэргэhэн анкетэдэ харюу үгэлгын үндэhөөр залуушуулай фермэдэ хүдэлхэеэ ошохо дурагүй байдагынь элирээ hэн. Ажалай хангалтагүй эрхэ байдал, hуудал байдалай ба амаралтын асуудалнууд — гол шалтагааниинь байhан.

Арадай hунгамалнууд эдэ асуудалнуудые комплексоор шиидхэхые оролдоо. Областиин мал ажалай олонхи комплекснууд ба фермэнүүд хүдэлмэриин хоёр халаанда оруулагдаа, гараар хэгдэдэг хүдэлмэри оньhожоруулагдаа, залуушуул шэнэ байрануудаар хангагдаа. Жэшээлхэдэ, Слуцка районой Калининай нэрэмжэтэ колхоздо нэгэ, хоёр дабхар коттеджэнүүдтэй, бүхэли районой ганса малшад ажаhуудаг болонхой. Хажуудань столово, худалдаа наймаанай болон ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинууд бии. Олон hуурин тосхонуудта соёлой болон спортоор элүүржүүлгын түбүүд бариг-данхай. Тэндэнь библиотекэ, концертнэ зал болон хүгжэмэй салоншье байха.

Хүдөөдэ хүдэлхэ дуратайшуулай шэнэ шэнэ отрядууд эмхидхэгдэнэ. Белоруссиин малшадай ажалша бүлэдэ үшөө гурбан мянга гаран хүбүүд, басагад намар болотор нэмэхэ юм.

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГ

ШАМХОР. Азербайджанай геологическа карта дээрэ мүнөө нефтиин шэнэ хэбтэшэ олдоод байна. Куринска талада үрэмдэхэдэнь нефть сорго-
лон шэдэжэ
шын сүүдхын
hээнь 200 тонн
hан байна.

Гобустанска
стернууд А. Н
ров гэгшэдэй
мянган метр
дэлгэ хэhэн ба

Нефтиин шэ
зарай нюрууда
доо. Тиимэhээ
гөөр, түргэнөө
гатай байгдана

ҮНЭН ҮГЫН

БЛАГОДАРНЬ
никээ hайнаар
тан таряа ех
гэhэн үгын ү
Ставрополиин
годарненска р
совхозууд шэнэ
батадхан гэрш
амбаарта ш
оруулха социал
дэнэр сүм дү
жэлэй дүрбэн
нэмэлтэ «болго
гаран тонно
даhан байна.

Районой та
«Каменнобалко
зой А. Живни
рилдэг хуряалг
комплекс шал
11 комбайнаар
центнер ороо

Благодарненск
ряашад хизаар
түрүүлэн та
дүүргээд, маши
паркаяа ерэхэ
дэлмэридэ бэл

ЭХЭ ОРОНД ОРО

КИЕВ. Эрхим
шэниисэ гүрэн
га бүхы Украин
нөөр үнгэржэ
31-нэй байдала
ластиин табан
дээдэ шанарай
нэй амбаарта
гэз уялгые дү

— Шэниисын
дые тариха,
ха талаар эмх
мэри энэ жэл
hаа дээрэ 6
УССР-эй бэлэд
рэй орлогшо
хөөрэнэ. —Кол
болон таряа т
пунктнуудай х
дэй бэлэдхэлэй
ехээр нүлөөлө

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА ЭРИЛТЭ ТАБИГДАНА

гаргаха түсэб мүн лэ хараалагдаһан хэмжээнһээ дээгүүр бэелүүлэгдэнэ.

Гэбэшье нютагай промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие горитой һайнаар хинан шалгаха, алибаа туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ шаданагүй. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын леспромхозой, Галуута-Нуурай мехлесхозой, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводой коллективүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө саг үргэлжэ дүүргэнэгүй. Эдэ предприятинуудые мэдэлдээ байлгаһан нютагай Соведүүд, үйлэдбэриин хэрэгые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ нүлөө үзүүлхэ тодорхой ажал ябуулжа бирагүй гэжэ тэмдэглэмээр. Тусхайлбал, Сэлэнгын леспромхозой коллективтэ ажалай журам һуларһан, хүдэлмэришэд хододоо дуталдажа байдаг. Харин Гусиноозерско леспромхоздо модо болбосоруулдаг шэнэ цехые ашаглалгада оруулга ехээр унжагайрһан байна. Нютагай Соведүүд эдэ асуудалнуудые хараадаа абажа, тус предприятинуудай хүдэлмэридэ нүлөөлхэ, туһаламжа үзүүлхэ ёһотой байгаа ха юм.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулха, барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд шиидхэхы хубитаяа оруулалсаха ёһотой. Арадай депутадуудай районно Совет, жэшээлхэдэ, капитальна һомололгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бүхы барилгануудые саг болзор соонь, һайн шанартайгаар тушааха гол шухала асуудалнуудые анхаралдаа абажа, тусхайгаар хинан шалгаха шиидхэбэри баталһан байна. 1984 ондо район дотор ашаглалгада оруулагдаха барилгануудые саг болзор соонь тушааха талаар хэмжээ ябуулгануудые баталан абаад, квартал бүхэнэй һүүлээр дүнгүүдые хаража үзэнэбди. Ушар юуб гэхэдэ, жэлһээ жэлдэ олон барилганууд саг болзортоо ашаглалгада тушаагданагүй. Тиимэһээ нютагай Соведүүдэй хиналта шалгалта доро, үндэр эрилтын эрхэ байдалда барилгын подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай организацинууд эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха зэргэтэй болоно.

Арадай депутадуудай нютагай Совет бүхэн эрхэ түлөөлэлгээ шадамараар хэрэглэхэ, ажахын ба социальна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ абтаһан тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Нютагай Соведүүдэй сессинүүдэй, эдэнэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриин аша үрые саашаданиь дээшэлүүлхэ эрилтэ бидэ эрид шууд табинабди. Новоселенгинскын, Галуута-Нуурай, Үбэр-Зөөхэйн Соведүүд экономикын болон соёл культурын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлдэг болоо. Эдэ Соведүүдэй сессинүүд һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэгдэнэ, бүхы депутадууд сессинүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Олон депутадууд шүүмжэлхы дурадхалнуудые оруулдаг, тиихэдэ Соведүүд эдэ дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абадаг юм. Харин тиихэдэ Сэлэн-Дүүмын, Юрөөгэй, Тамчын, Жаргалантын Соведүүд хараалагдаһан болзор соонь сессинүүдээ үнгэргэнэгүй, жэжэбожо асуудалнуудые депутадуудай үзэмжэдэ табина, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнууд гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнэгүй, баталагдаһан шиидхэбэринүүд гүйсэд бэелүүлэгдэнэгүй. Тиихэдэ үсөөн депутадууд тэдэ Соведүүдэй сессидэ хабаадана.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула хүдэлмэреэ эрид һайжаруулха, бүтэмжэтэй хэмжээ абаха саг ерээ гэжэ һанагдана. Нэн түрүүшээр Соведүүдэй сессинүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай гүйсэдкомуудай заседанинуудай аша үрые улам дээшэлүүлхэ шухала. Саг үргэлжын комиссинууд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэнэй ёһоор, **«...Манай экономическа ажабайдалай һудалые тэдэнэй саг үргэлжэ барижа байхые түйлаха хэрэгтэй».** Үнэхөөрөөшье, саг үргэлжын комиссинууд тон ехэ хүдэлмэри ябуулха аргатай.

Районоймнай саг үргэлжын комиссинуудта дүн хамта 386 депутат хүдэлнэ. Энэмнай ехэ хүсэн гэээшэ. Нютагай Соведүүдэй сессинүүд дээрэ баталагдаһан түсэбэй ёһоор депутадуудай эдэ комиссинууд ажалаа ябуулдаг юм. Ноёхоной, Үбэр-Зөөхэйн, Новоселенгинскын Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Харин нютагай бусад Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд саарһан дээрэ бии гэжэ тэмдэглэгдэнхэй, бодото дээрээ ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй. Иимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ огто болохогүй. Тиимэһээ комиссинуудай хүдэлмэридэ туһалха, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй эрилтэнүүдэй ёһоор, эдэнэй ажал ябуулгые эрид һайжаруулха гэээшэ районой бүхы Соведүүдэй гүйсэдкомуудай зорилго болоно.

Районно Соведэй гүйсэдком нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриин онол аргануудые һайжаруулха талаар һайнаар хүдэлхэ зорилго урдаа табина. Мүнөө, тусхайлбал, үбһэ тэжээл ниитын малда ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй бүхы ажалшадые, мүн промышленна предприятинуудай коллективүүдые элсүүлхэ эмхидхэлэй хүдэлмэри Оронгын болон Селенгинскын нютагай Соведүүдэй жэшээгээр эмхидхэжэ байнабди. Үүсхэлшэдэй жэшээгээр, илангаяа эдэбхитэйгээр Новоселенгинскын, Доодо-Бухэнэй, Галуутай-Нуурай сельскэ Соведүүд ажалшадые үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоор хабаадуулжа шадана. Хүдэлмэришэдэй коллектив бүхэн үбһэ бэлэдхэхэ тодорхой даабаритай, айл бүхэн тэды шэнээн үбһэ тэжээл нөөсэлжэ, ажахыда тушааха гэһэн даабаритай.

Районой арадай депутадуудай сельскэ сомоной, поселково Соведүүдэй сессинүүд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, шэнэ эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, бүхы хүдэлмэреэ саашадань яажа һайжаруулха тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо һэн. Сессинүүд дээрэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, нютагай Соведүүд экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар нилээд юумэ хэнэ, бүтээнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ промышленна ба хүдөө ажахын хүгжэлтын, соёлдо, худалдаа наймаанда, арадай гэгээрэлдэ хабаатай асуудалнууд ходо шахуу зүбшэгдэжэ, хэмжээнүүд абтажа байдаг. Гэбэшье дутагдалнууд үшөөшье олон.

Ажабайдалай, үйлэдбэриин бүхы талые эзэн ёһоор хаража, экономическа ба социальна хүгжэлтые комплексноор ябуулха талаар нютагай Соведүүдэй ажалые КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй эрилтын ёһоор һайжаруулха зорилготойгоор хараалһан хэмжээнүүдээ бэелүүлхэ гэжэ бидэнэр оролдонобди.

И. ЕРБАНОВ,
Сэлэнгын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ҮНЭН ЗАРААР ХАНГАНАБ

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

«ГУТАЛАА ТАЙЛААД ГАРАГТЫ!..»

1984-1985 онуудай намар-үбэлэй хаһада Улаан-Үдын районой хүдөөгэй соёлой эмхи зургаануудай бэлдэлгые шалгаһан ээлжээтэ рейд үнгэргэгдэбэ.

Мүнөөдэрэй байдалаар, районой соёлой 76 эмхи зургаанай соёлой 15 байшан, 17 библиотекэ заһабарилагдажа байнхай. Тэдээнһээ гадуур Каленовкын, Гүрэльбын, Надеинскын, Хүйтэнэй соёлой байшангууд, Ключевскойн хүдөөгэй клуб мүн лэ капитальнаар заһабарилагдаха ёһотой.

Энэ шухала асуудалые саг болзортонь шиидхэхын тула партиин Улаан-Үдын райком ба арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком «1984—1985 онуудай намар-үбэлэй үеын хүдэлмэридэ хүдөөгэй соёлой эмхи зургаануудай хэр бэлдэжэ байһаниие шалгаха ээлжээтэ районно рейд үнгэргэхэ тухай» гэһэн тогтоол байгша оной июлиин 10-да баталһан байгаа. Тиихэдэ энэ рейдын ябасые шалгаха, рейд хэжэ байһан хүн зондо али бүхы талаарнь туһалха зорилготойгоор 14 хүнһөө бүридэһэн районно комисси байгуулагдажа, ажалаа хэжэ эхилэнхэй.

Юрэ харахада эндэ бүхы юумэн урагшатай, жэгдэ һайн бүтэжэ байна гэжэ һанахаар. Теэд энэ һанамжа бодото байдалтай хэр таараладана хаб?

Түбхын түрүүн Оронгын соёлой байшангай газаахи, досоохи байдал, тэрэниие болбосон түхэлтэй болголго бидэнэй һанаа сэдьхэл зобообо. Ушарынь юуб гэхэдэ, түбэй клубна системын байшангай хүйтэн, хооһон хананууд бидэниие угтаа. Байшангай ханануудынь хуушаржа үмхиршэнхэй, тэрэнэй газаа муухай, шэмэглэлгын зүйлнүүд ямаршье эрилтэдэ хүрэхэгүй байшаба гэжэ тэмдэглэлтэй.

Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзахадаа, Оронгын совхоз (директорынь Е. С. Шабаков, парткомойнь секретарь Ч. Л. Ринчинов) уран һайханай шэмэглэлгын хүдэлмэридэ 20 мянган түхэриг, ансамбльда хубсаһа хунар оёхыень 18 мянган түхэриг дамжуулһан байна гэжэ ойлгобооди. Костюмууд захирданхай, һаяын сагта бэлэн болохо. Эндэһээ тобшолол хэхэдэ, хүдөөгэй соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриие ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ойлгодог байһаниинь һайшаалтай. Энэмнай бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ ёһото жэшээ боложо үгэхэ зэргэтэй.

Зүгөөр соёлой байшангай директор С. Ц. Будаевагай тэрэ мүнгэеэ шэмэглэлгын, заһабарилгын хүдэлмэридэ гаргашалдаггүйнь харамтай байна. Тэдэнэй байдалынь гэхэдэ, ерээдүйн шэмэглэлгын эскизүүд, гансал хубхай хөөрэлдөөнүүд... Эдэ бүгэдэ илангаяа Оронгын поссоведэй түрүүлэгшэ А. Д. Зодбоевой анхаралда мүнөө хүрэхэ бээз найдагдана.

Оронгоһоо Ивалгын ОПХ-гай отделениин байрладаг Ключи һуурин ерэбэбди.

—«Гуталаа тайлаад гарагты!..»—гэһэн дуугаар хүдөөгэй клубые даагша Е. С. Трифонова бидэниие угтаба.

Яахашье аргагүй гуталаа тайлаад, шабар шабхатай ехэ гэгшын шалбааг сооүур ябажа, клубай хэрэлсы дээрэ гарабабди. Хэлтышэһэн хананууд, олон газараараа ганташаһан муухай пеэшэнгүүд, харалгын зал соо хобхоржо унахаа байһан штукатуркатай үһээ—баярлажа харахаар юумэн үгы.

— Һууринайнгаа ори ганса клубай заһабарилга хүүлэхын тула үниинэй гүйнаб,— гэжэ Е. С. Трифонова хөөрэнэ.—Үшөө хаһар райгүйсэдкомой соёлой таһаг заһабарилгада хоёр мянган түхэриг үгөө һэн. Барилгашадые үгыт гэжэ совхозойнгоо директор Л. П. Бурковта хандаһам, нэгэ бага хүлеэ гээ. Нэгэ һара үнгэрһэнэй удаа Ивалгын ОПХ-гай парторганизациин секретарь А. М. Бояркинда ошоһом, тэрэ рабочкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Титовто эльгээбэ. Клуб тухайгаа саг үргэлжэ һанаата боложо байһыт гэжэ Титов хэлээ һэн. Иимэ ябадалнууд дахин дахин боложо, ямаршье туһагүйгөөр һалаа,— гэжэ клубые даагша Е. С. Трифонова хөөрэнэ.

Хөөрэһэнэйнь удаа Е. С. Трифоновае Оронгын соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдтэй, мүн лэ ажахынь хүтэлбэрилэгшэдтэй жэшээлээд үзэхэдэмнай, нэгэ ажал хэрэгтэ хоёр ондоо хандалга элирээ һэн.

Ключевскойн хүдөөгэй клубые даагша клубайнгаа шалые шэрдэхэ гэжэ 53 түхэригэй шэрэ бэшүүлээ хаш. Теэд нютагайнь поссоведэй түрүүлэгшэ С. П. Денисенко ойролоол 15 түхэригэй шэрэ үгөө. Тэрэнь сонхын рамые шэрдэлгэдэ арай шамай хүрөө бшуу. Саашадань түлеэнэй асуудалаар ехэ гомдол барина. Үбэлдөө нойтон түлеэ өөрөө хахалаад, клубаа түлидэг байгаа.

Энэ рейдын удаа үшоо хэдэн рейднүүд хэгдэхэ. Һайн гэжэрхихөөр байдалтай нэгэшье клуб, соёлой байшан элирбэгүй. Заһабарилгын, эмхидхэлэй хүдэлмэри тон хангалтагүй байһан зандаа. Ушар тиимэһээ ажахын болон поссоведэй хүтэлбэрилэгшэдые эдэ асуудалнуудаар һонирходог, арга шадалаараа дэмжэдэг, туһалдаг байг лэ гэжэ дахин һануулха дуран хүрэнэ. Ингээд тэжээл бэлэдхэлэй, таряа хуряалгын халуун хаһын дүүрэхэдэ, ниитэ-политическэ, сэрэгэй-патриотическа, ойлгууламжын болон хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар өөпэдөө — ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ ёһотой бшуу. Теэд ямаршье шэмэглэлгүй, зэнхэгэр хүйтэн байшан соо хэн суглархаб? Саг бага үлөө. Энэ асуудалда анхаралаа бү һуладхаял.

Г. ЧАЙКИНА,
РНМЦ-гэй ахамад методист.
В. САВЕЛЬЕВА,
Улаан-Үдын райгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша.
З. МАРХАНОВА,
Улаан-Үдын райгүйсэдкомой соёлой таһагай РОМЦ-ые даагша.

ҺУРГУУЛИИЕ ХУБИЛГАН ШЭНЭЛЭЛГЭ

БАГША ЯМАР БАЙХА ЁҺОТОЙБ

Багшын мэргэжэл хамагайхиһаа олон талатай бэлиг шадабариин ажал мүн. Үнэндөө багша гэээшэ артист, режиссёр, психолог, ухаалан зохёогшо гэхэ зэргын шадабаритай, энэрхы зохид абари зантай, оролдосо ехэтэй, үхибүүдтэ дуратай хүн байха болоно. Теэд багшын ажалай ниитын мэргэжэл байхадань, яажа иимэ шанар шэнжые түйлахаб?

Юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлжэ эхилэгдэһэн сагта, багшанарай бэлэдхэл нарижуулан һайжаруулгые ехэхэн удха шанартай болгоһон үедэ энэмнай СССР орон соогоо угаа шухала асуудал болоно. Мэргэжэл шэлэхэ, хүнэй тодхол шадабари тодорхойлхо хэрэгтэ үлэмжэ ехэ анхарал хандуулхые дурадхагдана. Багшанарай һургуулинуудта залуушуулые абажа байхадаа, үхибүүдтэй ажал ябуулха талаар тэдэнэй түрэлхиин дүйтэй байһые хараада абаха ёһотой.

Энэ талаар дүй дүршэлтэй болонхойбди. Полтавщинада удаан саг соо үнгэргэгдэһэн туршалгаһаа нэгэ жэшээ дурдаһууб. Долоон жэлэй саана ректор профессор Иван Зазюн түрүүтэй Полтавын багшанарай институдай бүлэг эрдэмтэд «һургуули-багшанарай дээдэ һургуули-һургуули» гэһэн комплексно программа зохёоһон юм. Бүри һургуулида һуража байхадань үхибүүдэй дундаһаа багшын мэргэжэлдэ шэлэхэ ёһотой гээд энэ гаршаһаа мэдээжэ болоно.

Энэ программын шата «Эдир багша» гээд нэрлэгдэнэ. Тэрэ хадаа дунда һургуулиин долоодохи-юпэдэхи классуудай факультативна курса гэээшэ. Шэнэ факультатив тэрэ дары дэмжэгдээ һэн. Мүнөө областиин диилэнхи олон һургуулинуудта тэрэ бии болгогдонхой гэхэдэ болоно. Тэрэниие гайхалтагүй: тиигэжэ һургуулинууд өөһэдтөө багшанарай кадрнуудые эдэбхитэйгээр һурган бэлэдхэхэ аргатай болобо ха юм. Үшоо тиигээд Полтавщинада дээдэ һургуули дүүргэгшэдые анханда хаанаһаа зууршалгаар ерээ һэн бэ, тэндэнь лэ эльгээдэг гуримтай болонхой. Иимэ гурим хадаа нэгэ доро хэдэн асуудал шиидхэнэ. Тэрэ хадаа һургуули дүүргэгшын, тэрэнэй түрэлхидэй, һургуулиин ба дээдэ һургуулиингаа һанаанда гүйсэд таарана, залуу мэргэжэлтэниие хүдэлмэриинь һуурида дадалтай болгоно.

Теэд гол зүйлынь юуб гэхэдэ, энэ факультатив бараг һайн багшые һурган хүмүүжүүлгын түрүүшын шата болоно. Һургуули гэээшэ өөрынгөө хүмүүжэмэлнүүдые һайн мэдэнэ. Тиимэһээ ном зааха мэргэжэлдэ үнэхөөрөөл дүйтэй үхибүүдые ерээдүйн багшанар болгохоор шэлэнэ гэээшэ. «Эдир багша» гэһэн факультативта үхибүүнэй түрэлхиин дүршэл шадабари зорилго түгэлдэрөөр, удаа дараатайгаар, тэрэнэй наһа жэлые хараада абан, хүгжөөгдэнэ. Факультативна һурагшад хадаа багшын дээдэ һургуулида орогшын нэрэ зэргэ тэээшэ жэлһээ жэлдэ шата шатаар дабшан ябаһандал үзэгдэдэг. Түрүүшын шата (7-дохи класс) багашуултай ябуулдаг хүдэлмэридэ һургалта, хоёрдохи шатада 8—9-дэхи классууд—боргожоһон наһанай һурагшадтай ажал ябуулна, гурбадахи шатынхид (10-дахи, һүүлшын класс) «багшын туһалагша» гээд нэрлэгдэнэ. Энэ түгэсхэлэй шатада ахамад классайхид багшын столдо һуугаад, өөрынгөө онол шадабариие туршажа үзэхэ, хэшээлдэ бэлдэжэ, тэрэниие үнгэргэжэ үзэхэ аргатай болоно.

Арбадахи классайхидые институдшье харамжадаа абадаг гэээшэ. Ерээдүйн багшанарай факультет эндэ хүдэлжэ, багшанар болохо дуратай залуу хүнүүд амаралтын үдэрнүүдтэ эндэ сугларлдаг юм.

«Эдир багша» гэһэн курса түгэсхэхэдөө, һургуули дүүргэгшэд багшын мэргэжэлэй шэглэлтэйгээр зууршалга ба сэгнэлтын карточка абадаг байна.

Залуу хүн багшанарай институдта орохо шалгалта барихынгаа урда тээ туршалгын тусхай комиссиин шалгалта гарадаг юм. Тэрээнтэй үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө үнгэргэһэнэй, анкетын асуудалнуудта харюусаһанайнь эсэстэ залуу хүбүүн гү, али басаганай багшын ажалда хэр зэргэ таараха байһаниинь үшөө дахин шалгагдана гэээшэ. Залуу хүн эрдэм мэдэсээр муу бэшэ аад, үхибүүдтэ ханамжагүй байха ушаршье үзэгдэдэг. Институдта орохо шалгалта юрын гуримаар барихадаа, залуу хүн хүсэхэ соонь сэгнэлтэнүүдые абана, хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ багша болоод гарана ха юм даа. Эсэстэнь өөрыгөөшье, бусадыешье зобоохо. Полтавска туршалгануудта тиимэ ушарнууд зайсуулагданхай. Багша болохо тодхолгүйшүүлые ондоо мэргэжэл шэлэхыень аргасаан идхадаг, заримдаа ямар мэргэжэл шэлэхыень сэхэ дурадхадаг гэээшэ.

Сэхэ дээдэ һургуулида ерээдүйн багшые һургаха гуримшье юрэнхыһөө һураггүй илгардаг. Ном зааха дүршэл шадабари олгохо талаар орон доторхи түрүүшын кафедра 1981 ондо Полтавын багшанарай институдта байгуулагдаһан юм. Тусгаар курса бии болгогдожо, студентнэр үгэ хэлэжэ, зохидоор дуу гаража, багшанарай хани харилсаанай дүршэлдэ, класс соогоо бэеэ абаад ябажа һургагдана.

Жэшээнь, математикын, методикын кабинет абаад үзэе. Баледэй классууд шэнги тэрэнэй нүгөө талань баран гэрэллэгдэһэн байха юм. Ерээдүйн багша һуралсалай хэшээл үнгэргэжэ байхадаа һурагшадтаал адли хажуу талаһаа өөрыгөө хаража һуухадань болохо юм. Бүри ара таладань гэрэлтэй табло байдаг. Тэндэ һууһан методист класста бэеэ харуулангүй, үнгэргэгдэжэ байһан хэшээлдэ һаалта хэнгүй, тусгаар пультын туһаламжаар багшалагшада зүбшэл үгэнэ. Багшын дүршэл гарагша бүхы юумые, часай томо циферблатшье хаража, һуудаг юм: багшын ажалда саг гэээшэ аргагүй сэнтэй ха юм даа, тэрэниие дэмыдэ һамшаахагүйе шадаха ёһотой. Энэ кабинет дотор видеомагнитофон байдаг. Һүүлээрнь тэрээн соо хаража, хэшээлэй али нэгэн хубинуудые, гаргагдаһан алдуунуудыень хамтаараа зүбшэн хэлсэхэдэ болоно. Үшөө тиихэдэ абяа бэшэдэг, проекционно аппаратура бии байха.

Бусад педвузуудай студентнэртэ орходоо Полтавщинын ерээдүйн багшанар өөһэдынгөө ... үйлэдбэритэй-һургуулинуудтай холбоо барисаатай байдаг. ... УССР-эй Гэгээрэлэй министерство туршалгын һуралсал-хүмүүжүүлгын комплексые гурбан жэлэй саана Полтавада байгуулһан юм. Тэрэнэй бүридэлдэ багшанарай институт, хүүгэдэй саад, профтехучилищи, хоёр дунда һургуули оролсоно. Тиигэжэ һуралсалай дүршэл олгохо талаар ном заалгын зохид полигон бии болгогдоо. «Һургуули—педвуз—һургуули» гэһэн программын ёһоор түрүүшын курсһаа эхилээд эндэ студентнэр ерэжэ, янза бүриин кружогуудые, спортивна секцинүүдые хүтэлбэрилнэ, факультедүүдэй хүдэлмэридэ хабаадалсана, отрядуудай вожатаар, классай хүтэлбэрилэгшын туһалагшаар ажаллана. Эдэ бүхы ушарые дүршэлтэй бэрхэ методистнууд хинамжална.

Шэнэ программаар һургагдаһан багшанарые дээдэ һургуулинуудай аудитори соо, һургуулидашье, амаралтын газарта, ном зааха мэргэжэл шадабариин конкурс дээрэшье хараһан байнаб. Тэдэнэр бултал эрдэм мэдэсэтэй, шадамар бэрхэ, һүбэлгэн хүнүүд бэлэй... Иимэл һурган хүмүүжүүлэгшэд үхибүүдтэмнай ерэжэ ном заахадань үнэн зүрхэнһөө баярлагдахал даа.

Валерий ЗАЛИВАДНЫЙ.
(АПН).

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХАНИ БАРИСААНАЙ МИТИНГ БОЛОБО

ДЕЛИ. Совет-индиин харилсаа холбоон хадаа Азидахи ба бүхы түби дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай шухала нүхэсэл, социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй үрэ түгэс холбооной толотомо жэшээ болоно гээд эндэ болоһон олониитын митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглэбэ. Хоёр ороной хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар 13 жэлэй ойдо ба Индиин бэеэ даанхай байдалай 37 жэлэй ойдо зорюулагдаһан индиин-совет хани барисаанай һарын хэмжээн соо тэрэ үнгэргэгдэһэн байна.

Уласхоорондын оршомдо амгалан тайбан байдалай, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые, бэеэ даанхай гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ хамааралгые буруушаан, Советскэ Союз Инди хоёр залан шууд тэмсэдэг юм гээд мэдээжэ журналист ба ниитын ажал ябуулагша В. Д. Чопра онсолон тэмдэглэбэ.

Индиин Республикада хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоходо СССР хододоо туһалдаг байгаа. СССР-эй ашаар республика гүрэнэй сектор байгуулжа шадаһан байна. Советскэ Союзай туһаламжаар Бхилан ба Бокаро хотонуудта металлургическа комбинадууд, Хардварта, Ранчида болон Дургапурда машина бүтээлгын заводууд баригдаһан байна.

Али алиндань ашатай туһатай хоёр талын харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ эб найрамдал, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай совет-индиин договор тон шухала үүргэ дүүргэдэг гэжэ В. Д. Чопра зааба.

Хани барисаанай һарада зорюулагдаһан митингнүүд, суглаанууд, семинарнууд, кинофестивальнууд Индиин бүхы заха булангуудта үнгэргэгдэнэ. Ороной Калькутта гэжэ томо городто нээгдэһэн «Үе сагаар шалгагдаһан хани барисаан» гэһэн выставкые хэдэн мянган хүн орожо хараһан байна. Манай оронуудай харилсаанай хүгжэлтын шатанууд тухай хөөрэһэн фото-зурагууд, номууд эндэ бии.

БАБРАК КАРМАЛИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

КАБУЛ. НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой заседани боложо, тэрээн дээрэ ороной экономическа, социальна ба политическэ байдал зүбшэн хэлсэгдэбэ гээд Бахтар агентство мэдээсэбэ.

Заседани дээрэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно соведэй түрүүлэгшэ Б. Кармаль үгэ хэлэхэдээ, орон дотор национально-демократическа революци үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Ажалшадай һуудал байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха талаар хэмжээнүүд абтана. Ажалшадай политическэ засаг бэхижэнэ, апрелиин революциин туйлалтануудые аршалан хамгаалхын тула хэрэгтэй бүхы юумэн хэгдэнэ. Орон дотор олониитын эмхинүүд эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд революцида харша һүүлшын гуламтануудые усадхана. Хилын саанахи эзэдэйнгээ заабаряар афган революцида харша этэгэдүүд ороной экономикые доройтуулхые, ажалшадай һуудал байдалда бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулхые оролдоно. Тиимэһээл контрреволюционно хүлһэншэдэй эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа Эхэ ороноо хамгаалха талаар партиин ба гүрэнэй урда табигдаһан зорилго тон шухала байһан зандаа гэжэ Б. Кармаль онсолон тэмдэглэбэ.

Афган революциин хүгжэлтын уласхоорондын эрхэ байдал тухай Б. Кармаль хэлэхэдээ, газар дээрэ ба замбуулинай дайдада шэнэ янзын зэбсэг хэрэгсэлнүүдые болон эзэрхэг түримхэй ябуулгын баазануудые байгуулжа, американ империализм дэлхэйе ядерна дайн тээшэ түлхинэ гээд тэмдэглэбэ. Американ империалистнуудай, Хитадай эзэрхэн зонхилогшодой, Пакистанай дай журөөдэгшэдэй ба Иранай хархис хүсэнүүдэй Афганистанда харша үгэсөөн, Иранай болон Пакистанай газар дайдые ДРА-гай хэрэгүүдтэ хамаарха бааза болгон хэрэглэдэг байһаниинь эндэхи ба бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ афган хүтэлбэрилэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Дайсан харша иимэ ябуулгануудай хэгдэжэ байгаашье һаань, амгалан ёһоор зэргэ оршохо, бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй ба арсалдаата асуудалнуудые хэлсээнэй ёһоор шиидхэхэ гол ёһонуудта республика үнэн сэхэ зандаа юм. Хүршэ оронуудтай һайн харилсаа холбоо тогтоохын түлөө Демократическа Афганистан орьлдоно гэжэ Б. Кармаль зааба.

АЗИИН БА ОКЕАНИИН ОРОНУУДАЙ ЗАЛУУШУУЛАЙ УУЛЗАЛГЫН УРДА

УЛААН-БААТАР. Уласхоорондын мүнөөнэй түгшүүрилтэй байдалда дэлхэйн залуушуул империализмын хүсэнүүдэй һүйдхэлтэ ябуулганууд тушаа һанаа амар байжа шадахагүй юм. Политическэ байдалые һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха, энэ районииe эб найрамдалай зоно болгохо зорилгоор бүхы гүрэнүүдэй, тобшолон хэлэбэл, Азиин ба Океаниин залуу үетэнэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ шухала гээд Монголой Залуушуулай революционно холбооной ЦК-гай секретарь Д. Дашжамц мэдүүлбэ. Августын 16—19-дэ Монголой ниислэлдэ болохо Азиин ба Океаниин залуушуулай регионально уулзалгада зорюулагдаһан пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байгаа.

Энэ тойронхи 19 оронһоо залуушуул болон студентнүүдэй 36 эмхи, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын 6 эмхи, тэрэ тоодо Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн совет, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федераци, Азиин ба Африкын оронуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхи конференцидэ хабаадахаар хараалагдана.

Уулзалгын үедэ «Эб найрамдалай, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө тэмсэлдэ Азиин ба Океаниин оронуудай залуушуул» гэһэн уласхоорондын конференци үнгэргэгдэхэ юм. Хуралдаанай үедэ үнгэргэгдэхэ элдэб эмхинүүдэй зүбшэлэлгын уулзалганууд дээрэ залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XII Москвагай фестивальда бэлдэлгэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

1967 ондо эзэрхэг түримхэйгөөр булимтаран абаһан газар дээрээ Тель-Авивай засагаархид араб үндэһэ яһатан зониие дарлалта доро байлгана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Израилиин сэрэгэй патрулиин наряд Наблусай үйлсэдэ.

Камера пресс—ТАСС-ай фото.

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

НЭГЭ БҮЛЫН СЭРЭГШЭД

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудай нэгэндэ ахалагша политрук Халтаев дайшалхы габьяагаараа суурхаа һэн. 1941 оной августын 9-нэй һүни тэрэ сэрэгшэдтэй суг зургаа дахин добтолгодо орожо, дайсадые һамна сохилсоһон байна. Совет сэрэгшэдэй шанга добтолгодо түригдэһэн фашис батальонуудай үлэгдэлнүүд автомадуудаа, миномёт болон пулемёдуудаа хаяжа ябажа тэрьедээ һэн»,— гэжэ манай нютагай хүбүүн Ромей Иванович Халтаевай баатаршалга тухай «Буряадай АССР-эй түүхын» хоёрдохи боти соо бэшэгдэнхэй.

Алайрай районой Балтуй һууринда түрэһэн Р. И. Халтаев Эрхүүгэй университедэй химическэ факультет дүүргэһэнэйнгөө удаа Буркавдивизиондо алба хэхээр мордоһон юм. Иигэжэ ажабайдалаа, ами наһаяа армитай холбоо бэлэй.

Хариин дайсадай булимтаран орохотой сасуу фронт мордоо һэн. Полкын ахалагша политрук-комиссар ябаа.

1941 оной сентябриин 10-да Р. И. Халтаев фронтһоо һүүлшынгээ бэшэг эльгээгээ һэн. Батальоной комиссарай нэрэ зэргэтэй болоһон тухайгаа, дайсадтай хайра гамгүй тэмсэхээр эрид шиидэмгэй байһанаа мэдээсэһэн юм.

Энээнэй һүүлдэ ондоо бэшэг тэрэнһээ ерээгүй. Р. И. Халтаев һураггүйгөөр үгы болоо гэһэн бэшэг сэрэгэй частьһаа ерээ бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Халтаевтанай ехэ бүлын бусадшье гэшүүд хабаадалсаһан юм. Аха дүүнэрэй нэгэн, капитанай нэрэ зэргэтэй Гавриил Иванович Халтаев Украинада дайшалхы замаа эхилһэн байна. Фрунзиин нэрэмжэтэ Сэрэгэй-политическэ академи дүүргэнхэй байгаа. Берлин хотодо дайгаа даража, даагаа һүүлдээд, илагшын омогорхол мэдэрэлтэйгээр түрэл ороноо бусажа ерээ. Дайшалхы Улаан Тугай хоёр орден, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын хоёр орден, Улаан Одоной орден ба медальнууд тэрэнэй эрэлхэг зоригые гэршэлнэ. Отставкада гараһан полковник Г. И. Халтаев мүнөө үедэ Москва хотодо ажаһуудаг.

Энэ бүлын эгээл ехэ хүбүүн Иннокентий Иванович нилээд наһажаал болоһон тула фронт мордохо аргагүйдөө. Гэбэшье тылэй харюусалгата хүдэлмэридэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулаа. Тэрэнэй хүбүүд Александр, Николай, Иннокентий, Василий гэгшэд сэрэгтэ абтажа, Эхэ ороноо хамгаалалсаа бэлэй.

Александр Иннокентьевич дайнай эхеэр Нарофоминскда алба хэжэ байһан, Белорусска, Ленинградска фронтнуудта дайлалдаһан юм. Совет Заполярие сүлөөлгэдэ хабаадалсаа. Олон орден, медальнууд энгэрыень шэмэглээ. Отставкада гараһан подполковник Александр Иннокентьевич мүнөө Смоленск хотодо ажаһуудаг.

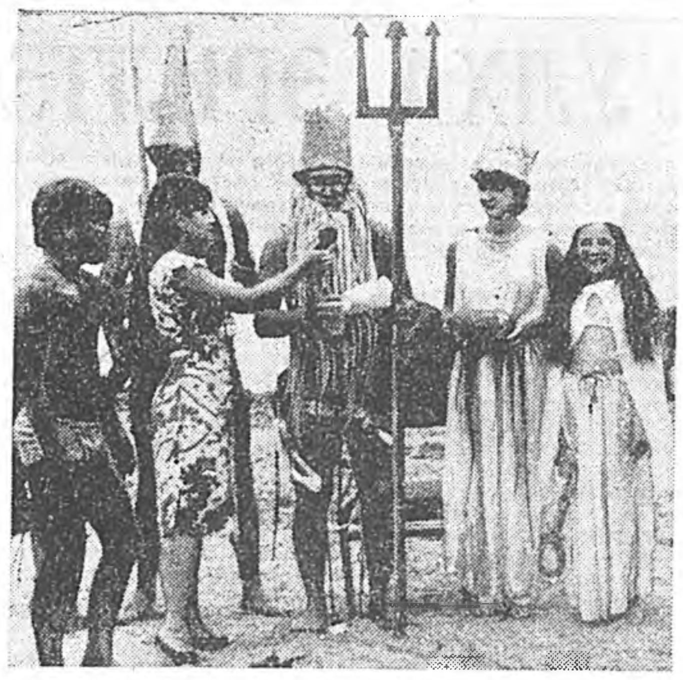
1941 оной июль һарада Василий Иннокентьевич Ворошилов хотодо сэрэгэй училищида һурахаар эльгээгдээ һэн. Тэрэнээ дүүргээд, фронт зорёо. Пулемётно взводой командир болоһон юм. 1942 оной августын 18-да лейтенант В. И. Халтаев Волгоградска областиин Абаганерово станци шадар дайсанай һомонһоо алдалан унаһан юм.

Тиихэдэ Николай Иннокентьевич 1943 ондо Совет Армиин зэргэдэ татагдаһан байна. Белорусска 1-дэхи фронтдо Н. И. Халтаев сэрэгшын нангин уялгые дүүргэхэ үедөө ами наһантаяа хахасаа һэн.

Халтаевтанай бүлын эгээл одхониинь Иннокентий 1943 онһоо Алас Дурна зүгтэ алба хээ. 1945 ондо империалис Японие бута сохилгодо хабаадаа. Артиллерийскэ 387-дохи дивизионой бүридэлдэ ябаһан юм. Мүнөө дайшалхы медальнуудаа Илалтын һайндэрэй үедэ зүүдэг. Прибайкалиин районой Турунтаево һууринда ажаһуудаг.

1945 ондо Халтаевтанай бүлынхид, бүхы совет арадтал адли, Илалтын баярай һайндэрые тэмдэглээ бэлэй. Тиихэдээ Эхэ оронойнгоо урда дүүргэһэн нангин уялгынгаа түлөө омогорхолой, дайнда түрэл гаралаа алдаһан тула гашуудалай мэдэрэлдэ абтаһаниинь гайхалгүй һэн.

И. КЛИНОВСКАЯ,
Буряадай нэгэдэмэл музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭХИ ХОТОДО

(АЯНШАЛАГШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ)

Владивосток хотые Эхэ оронойманай заха хизаар гэжэ дэмы нэрлэдэг бэшэ. Оронойманай эгээл зүүн зүгтэхи энэ хото айлшадые, аяншалагшадые хүндэмүүшэ ёһоор угтан абадаг заншалтай.

Далайн эрьедэхи хадалиг добуунууд дээрэ түбхинэһэн портово энэ город гоё һайхан талмайнуудтай, үндэр байшан гэрнүүдтэй, шэнэ районуудтай, мүнөө үеын түхэлтэй юм. Гэбэшье 125 жэлэй саана баригдаһан бухтанууд болон причалнууд гол шэмэглэлынь гэлтэй. Эндэ һүни, үдэргүй ашаанай, пассажирска болон загаһа олзоборилгын суднанууд, Номгон далайн флодой дайшалхы кораблнууд ерэжэ тогтодог юм.

Гэхэтэй хамта Владивосток хото хадаа дэлхэйн эгээл ута түмэр замай эхининь болодог гээшэ. Эндэхи загаһашадай далайһаа олзоборилһон загаһа, далайн бусадшье «бэлэгүүд» портнуудай причалһаа, вокзалһаа эд хэрэглэгшэдтэ ябуулагдадаг. Иигэжэ арадай ажахын ашаа тээһэн суднанууд дэлхэйн олон ондоо гүрэнүүд руу зоридог, оронойнгоо худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта эльгээгдэдэг. Эхэ оронойманай ниислэл хото Москва руу зориһон «Россия» поезд эндэһээ утынгаа замые эхилдэг гэжэ мэдээжэ.

...Далайн по[...] иимэшье үзэгд[...] шэ: эсэгэнэрээ[...] ратай нүхэдөө [...] ралгада үдэшэ[...] бүүд, эхэнүүд, [...] үргэлжэ олон [...] хахасалган [...] олоор болодог[...] залгануудынь [...] уяруулмаар. [...] боһо гүйлгэһэ[...] рай мэдэрэлдэ [...] бүүд, эхэнэрнүү[...] шэдые угтан а[...]

Оронойманай [...] олон тоото ая[...] дивосток руу е[...] тикаһаа, Украи[...] һээ болон При[...] һаа ерэһэн ху[...] маар. Манай [...] публикаһаа мү[...] шадай бүлэгүү[...] жэ, оронойнго[...] захые харахаар[...] удаа манай [...] мэргэжэлэй, эл[...] лөөлэгшэд оро[...] гой түүхын [...] зарнуудтай та[...] эрьеэр, булан [...] скурсинуудта [...] шан хото, порт[...] дивосток жэл [...] баржа, хүсэ ш[...] байнхай.

П. [...]

ЗУРАГУУД Д[...] тунай үдэр» дэртэ Буряада[...] ехэл дуратайга[...] саа. 2. Вокзала[...] май.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ҮБҺЭШЭДТЭ АЙЛШАЛБА

Зүүн Оронгын нэлэнхы үргэн сабшалан дээрэ Б. Ж. Гармаевай бригадынхидай хүдэлжэ байхые харабал, урмашан баясахатнай лабтай. Нютагай ажалай ветерануудһаа бүридэһэн тус бригада хэндэшье жэшээ харуулмаар хүдэлдэг байна бшуу. «Ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхөөр тэжээл бэлэдхэе!» гэһэн уряатайгаар республикынгаа ажалшадта энэл бригадынхид хандаа һэмнай.

Ажалайнь зэргээр хангалташье байгаа бэзэ. Оронго нютагай соёлшод ветерануудай бригадада саг үргэлжэ айлшалдаг. Үнгэрэгшэшье амаралтын үдэрнүүдтэ агитбригадынхид Зүүн Оронгодо концертнүүдые харуулаа. Светлана Дамбаевна Цыденова, Бимбадоржо Бадмаев түрүүтэй агитбригадынхидые үбһэшэд баясан угтаһан байна.

Нютагай больницын медсестра Д. О. Цырендоржиева, хүүгэдэй саадые даагша Р. О. Цыренова, дунда һургуулиин багша Э. Б. Цыденова, аптекын хүдэлмэрилэгшэ Л. Доржиева болон агитбригадын бусад эдэбхитэд тэндэ тон һонирхолтой программа харуулаа.

«Ханхинадаг хүхы» гэһэн буряад арадай дуунай, А. Андреев, М. Самбуев хоёрой зохёоһон «Инагай захяагай» зэдэлхэдэ, концерт харагшад хэды уяраа гээшэб! «Амаршалгын хатар», «Буряад арадай хатар», бусадшье һонин номернууд харагшадые мүн лэ хужарлуулаа...

Иигэжэ «Оронго» ансамблиин гэшүүд нютагайнгаа үбһэшэдые баясуулһан байха юм.

Г. ИВАНОВА.

„ЭНДЭ ГОЁЛ БАЙНА...“

Байгал далайһаа һэрюухэн һэбшээн буужа, полиин захаар һархайлдаһан һөөгүүдые шударан, аалиханаар дэгдэжэ ябаһан маные тууна. Энэ һэбшээн өөлэ үшөө хоёр зуун алхам хэжэрхёо һаа, Буряад ороной шэмэг Байгал далайн тунгалаг уһанда хүрэхэм лабтай...

Кабанскын районой Байгал-Худариин совхозой хоёрдохи отделениин энэ сабшалан дээрэ Корсаково тосхоной дунда һургуулиин һурагшадай звено ажаллана. Тус һургуулида математикын багша байһанаа мүнөө пенсидэ гараһан Даниил Владимирович Андреев, звеньевой Александр Пешняев гэгшэд тэдэниие хүтэлбэрилнэ. Арбан гурбан хүнһөө бүридэһэн тус звено 800 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 100 центнерээр үлүүлһэн байха юм. Байгша ондо мүн лэ шударгыгаар ажаллаха гэжэ тэдэнэр шиидээд, косилкатай тракторай ябахаар бэшэ, болдогтой, намагтай газарай ногоо гар хажуураар сабшана. Болдогтой газарта ногоо сабшаха гээшэмнай тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ ааб даа. Нилээд ехэ дүршэл, оролдолго хэрэгтэй, Жэшээлхэдэ, Сергей Хандаев табадахи жэлээ үбһэ хуряалсана. Дүршэлөөр баян болоһон Сергей нүхэдтөө жэшээ харуулхаһаа гадна, тэдээндэ туһалжа, заабари үгэжэ байдаг заншалтай.

Тус звенодо Улаан-Үдэ хотоһоо ерэһэн Батор Ханхашанов Гена Хамнаев хоёр ажаллана. Тэдэнэр зунайнгаа амаралтада түрэлэйхидтөө ерэжэ, үбһэ хуряалгын эхилхэдэ, энэ ажалда хабаадаха хүсэлтэй байһанаа мэдүүлээ һэн.

— Сентябриин нэгэнэй үдэр нүхэд һурагшадтаа хөөрэхэ олон юумэн суглараа,— гэжэ Гена Хамнаев хэлэнэ.— Зунай эдэ үдэрнүүдтэ олон юумэндэ һурагдаашье, олон нүхэдтэйшье болооб. Ерэхэ жэлдэ дахинаа ерэжэ, баһал үбһэ хуряалсахаб. Эндэ гоё байна...

Тэрэнэй хэлэгшые тайлбарилһанай үлүү гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, наранай элшэдэ харлаһан шэг шарайень, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалда хүдэржэһэн гарнуудыень адаглан хаража байхадаа, имагтал иимэ һотой ажалда тэдэнэр бэе бэетээ һайнаар танилсажа, урма зоригтойгоор ажаллана ха юм гэһэн бодол ухаандамни ороо бэлэй.

И. ДАШИЕВ.

СПОРТ

ДЭЛХЭЙН КУБОГТА ХҮРТЭБЭ

Николай Иванов залуушуулай дундаһаа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн кубогта хүртэбэ гэһэн баярта мэдээсэл һаяхан аяар холын Канадаһаа абтаба. Манай бэлигтэй бэрхэ залуу барилдаашан тухай эндэ хөөрэхэмнай.

МАНАЙ БУРЯАД ОРОН гаһар хүсэтэй, онсо өөрын арга дүрэтэй барилдааша хүбүүдээрээ үнинэй суурханхай. Энэнь манай республикын барилдаанай һургуулиин баян ёһо заншалтай, гүнзэгы үндэһэ һууритай байһыень элирхэйлэн харуулна.

Тэдэнэй алдар солые, нэрэ хүндые халан абажа, саашадань амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхэ эдир, залуу барилдаашадые элирүүлэн оложо, һурган хүмүүжүүлхын тула республикымнай спортын бүлгэмүүдэй, хүдөө нютагуудай хүүгэдэй спортын һургуулинуудай тренернүүд ехэ оролдолго гаргажа байдаг юм.

Аха үетэнөө халажа абаха аргатай, мэргэжэл шадабаритай хүбүүд манайда яһала олон. Нэн түрүүн «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор, уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастер Николай Ивановые энэ талаар дурдалтай.

Коля спортын хүндэ хүшэр орьёл өөдэ сахилгаан түргөөр дабшажа ябана гэбэл, алдуушье болохогүй ха. Ушарынь юуб гэхэдэ, спортдо дуратайшуулда огто мэдээжэ бэшэ байһан аад, нёдондо тэрэ эдиршүүлэй дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлээ һэн. Тиихэдэнь тэрэнэй бүхы арга боломжодо заримашуул этигээшэгүй байхадаа болоо.

Зүгөөр байгша он Н. Ивановто амжалтатай, урагшатай байба. Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Кострома хотодо үнгэргэгдэһэн РСФСР-эй мүрысөөндэ тэрэ шалгарһан юм. Хараха маягта хүдэлсэгүй, хүжүүн бэетэй шэнги аад, тэрэ хибэс дээрэ гарахадаа, тад ондоо боложо, эршэмтэйгээр добтолжо, илалта түйладаг.

Удаань залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Таллин хотодо болоһон мүрысөөндэ манай барилдааша хүбүүн бүхы уулзалгануудтаа диилэжэ, хүндэшэг шэгнүүртэн сооһоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэбэ.

Тиигэжэ тэрэ залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө май һарада Голландиин Слагхарен хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олоһон байгаа. Энэ ехэ мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал командын 8 барилдаашад илажа, Европын чемпионууд болобо. Нютагаймнай хүбүүн, спортын мастер Николай Иванов хүндэ шэгнүүртэ хэдэн ороной гаһар хүсэтэй бэрилдаашадтай уулзахадаа, бултыень диилэжэ, Европын чемпионой нэрэ солодо хүртэһэн байха юм. Иигэжэ Н. Иванов уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Баатар хүсэтэй хүбүүндэ бара солыень дуудая!

Европын чемпионадта тэрэ дүрбэн хүнтэй барилдаа. Румыниин түлөөлэгшые 12:2 тоотойгоор шүүгээд, түүрэг барилдаашан Х. Дирагтай тулалдаха болобо. Эндэ манай спортсмен түрүүшээр бага зэргэ тээлмэрдэһэншье байхадаа магадгүй. Өөһэдөөшье бодоод үзэгты. Үльгэр онтохондо хэлэгдэдэгтэл адли, 140 килограмм шэгнүүртэй ёһотойл газарай гани бүхэ барилдаанай хибэсэй нүгөө буланда гаража ерээ бшуу. Зүгөөр зууһаа халта үлүүхэн шэгнүүртэй Николай бэеэ гартаа барижа, гонгын ханхинамсаар, эршэмтэйгээр добтолжо, хойно хойноһоонь хэдэн балл абаадхиба. Тиин энэ уулзалгаа 11 : 0 тоотойгоор шүүхэдэнь, зал соо сугларагшад манай спортсмениие нэрьемэ альга ташалгаар үдэшөө һэн.

Һүүлээрнь Голландиин түлөөлэгшые ташаалдин хаяжа Н. Иванов Болгариин 120 килограмм шэгнүүртэй барилдаашан Атанас Атанасовтай түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаха болобо. Түрүүшын гурбан минутын дүүрэхэдэ, нютагаймнай хүбүүн 9 : 2 тоотойгоор шүүжэ ябаа. Саашадаа Николай улам эдэбхижэжэ, болгар бүхын нюргыень шоройдуулһан байха юм.

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Канадын Ньюфаундленд провинциин Сент-Джонс хотын университедэй спортзал соо түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө. Уласхоорондын барилдаанай федерациин (ФИЛА) болон Канадын барилдаанай федерациин үүсхэлээр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ дэлхэйн табан түбидэ илагшад — Австралиин, Египедэй, СССР-эй, США-гай, Японой, мүн энэ наадые эмхидхэгшэ Канадын суглуулагдамал команданууд хабаадаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр СССР-эй суглуулагдамал команда илажа, дэлхэйн Кубогта хүртэбэ. США-гай, Японой барилдаашад шангай һууринуудые эзэлээ. Хубиин тоогоор манай командаһаа 9 хүн алтан, харин 1 хүн бронзо медаляар шагнагдаһан байгаа.

Н. Иванов мүн лэ бүхы уулзалгануудтаа илажа, хүндэ шэгнүүртэн сооһоо дэлхэйн Кубогаар шагнагдаа. Орёо шанга тэмсэлдэ манай барилдаашанда 1:4 тоотойгоор шүүгдэһэн Д. Холл (США), М. Сарута (Япон) гэгшэд удаадахи һууринуудта гараба.

— Манай хүндэ шэгнүүртэй барилдаашан Николай Иванов ехэл ажалша бүхэриг байһаараа бусадһаа шалгардаг юм. Тэрэ түбшэн дару зантай, һуралсал һорилгодоо анхаралтайгаар хандадаг. Тиимэһээ илалта түйладаг байна,— гэжэ СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын ахалагша тренер, спортын мастер В. М. Онопко һүүлэй үедэ үнгэргэгдэһэн ехэ ехэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглэнэ.

— Н. Иванов түбһэн юумэндэ һанаата боложо, сэдьхэлээ хүдэлдэггүй хүн юм. Зургаан минута соо эдэбхитэйгээр барилдаһанайнгаа һүүлээр тон түргэнөөр — оройдоол 4—5 минута соо зүрхэ һудалайнь сохисо жэгдэржэ, хуушан байдалдаа ородог байна. Энэнь тон һайн гээшэ. Иимэл спортсмен ехэ ерээдүйтэй байдаг,— гэжэ ороной суглуулагдамал командын комплексно-научна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ В. С. Дахновский мэдүүлнэ.

Тэрэнэй тренер, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, спортын мастер Н. С. Ивахинов иигэжэ хөөрэнэ:

— Коля эрэлхэг зоригтой, урин зулгы зантай юм. Илалта түйлаха байһандаа һэжэглэдэггүй. Ямаршье байдалда оробол, онсо өөрын арга дүрэ хэрэглэдэг, мүрысөөнэй дүүрэхэ тээшэ улам эршэдэдэг. Классическа ба дүрэ буляалдалгын барилдаанай элдэб янзын, гоё һайхан арга дүрэтэй. Тэрэнэй хүлнүүд, нюрганиинь хүдэр шанга, гэбэшье бэе махабадаа, илангала шэлэ хүзүүгээ, гарнуудаа үшөөл хүдэржүүлхэ зэргэтэй. Институтда заочноор һураха хүсэлэнтэй. Саашанхи түсэбүүднай ехэ...

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Иванов.

В. ПЛУТТЫН фото.

ДОБТОЛГОНЬ ҮЛ[...] ҺУЛАДА[...]

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зонын футболистнууд ээлжээтэ — 17-дохи уулзалгаяа уржадэр үнгэргэбэ. Энэ үдэр Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» команда Шэтын «Локомотивай» футболистнуудтай уулзаба.

Наада үнгэргэхэеэ Омск хотоһоо ерэһэн республикын категориин судья Шамиль Сайфутдинов үдэшын табан часта хоёр командын дунда уулзалгын эхилһэн тухай дохёо үгэбэ...

Айлшаар манайда ерэһэн «Локомотивай» футболистнууд энээнэй урдахи уулзалгадаа Эрхүүгэй «Звезда» командада 7 : 0 тоотойгоор шүүгдэһэн юм. Тиимэһээ эдэнэр нааданай эхилэн сасуу добтолхо шэнжэтэйгээр урагшаа гарабашье. «Сэлэнгын» футболистнуудта яаха аргагүй диилдэхэ байһаниинь эли болоодхино. Юуб гэхэдэ, Шэтын футболистнууд байгша онһоо эхилжэ зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг мүрысөөндэ түрүүшынхиеэ хабаадажа ябаһан залуу команда болоно. Эдэнэр 1977 ондо һүүлшынгээ наада «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ үнгэргөө һэмнай. Тэрэ гэхэһээ хойшо Шэтын областиин спортын хүтэлбэрилэгшэд манай зонодо наадаха футболистнуудые хэдэн жэлэй туршада табидаггүй байһаниинь харамтай.

«Сэлэнгэ» командын футболистнуудай һайнаар эмхидхэһэн добтолго сугларагшадай зүгһөө һайшаагдана. Нааданай эхилһээр табахан минутын үнгэрөөд байхада, Александр Алферов түрүүшын бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохижо оруулаа һэн. Энээнэй һүүлээр ээлжээ ээлжээгээр добтолһон Михаил Пастухов, Сергей Кокорин, Владислав Атутов, Юрий Кокорин гэгшэдэй абаһан бүмбэгэеэ хэды дахин воротагай хажуу тээгүүр, дээгүүрнь сохижо, нүхэдэйнгөө эмхидхэһэн добтолго жархиханьхар[...] Үшөө нэгэ [...] дын капитан [...] талмайн тэг д[...] бүмбэгэеэ ай[...] лагшадта бул[...] шаа гарашаба, [...] дүтэлэмсөөрөө[...] шэтэйхэнээр [...] Энэниинь ай[...] Томаз Чэргэд[...] дангүй, гэдэрг[...] тай болоо. Э[...] да дүтэлһэн [...] ков энэ бүм[...] оруулаа.

Нааданай ту[...] дүүрэхын тэнд[...] хамгаалагша [...] улаан-үдынхид[...] толгодо оро[...] яахашье арга[...] бүмбэгэ гараа[...] тай болоно. [...] руу 11 метрэ[...] сохюулба. Энэ[...] Кокорин сохи[...] тоо 3 : 0 боло[...]

Уулзалгын [...] хадта Улаан-Ү[...] нууд добтолго[...] урагшаал тэ[...] эхилһээр 57 [...] ябажа байхад[...] рин үшөө нэг[...] дай ворота р[...] ба. Энээнэй һү[...] футболистнууд[...] гаалгаяа бага [...] лаа. Айлшад [...] баашалан нэг[...] Үдын «Сэлэ[...] ворота руу [...] Энээгээр на[...] «Сэлэнгэ» ком[...] нууд айлшада[...] тойгоор шүү[...] бэшүүлбэ.

Удаадахи н[...] 19-дэ үнгэрг[...] Эрхүүгэй «Зв[...] ерэхэ юм. На[...] бан час'аа э[...] дана.

Б. [...]

ТОБШОХОНООР

✕ Радиопеленгатораар зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Новосибирск хотодо боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зонын хото городуудай ДОСААФ-ай команданууд хабаадалсаһан байна. Манай республикын ДОСААФ-ай областной комитедэй суглуулагдамал команда эндэ хоёрдохи һуури эзэлээ.

Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай командын гэшүүд Мария Лебедева, Сергей Гаркулов гэгшэд хоёрдохи һуури эзэлжэ [...] сагадай ду[...] Үдэ хотын һ[...] ша Ольга Н[...] химлэжэ г[...] Федерациин [...] эзэлхын түлө[...] мүрысөөндэ [...] хэдэ хүртөө. Брянск хотод[...] гэгдэхэ юм.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 11-дэ үнгэргэгдэһэн 32-дохи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха». 6—дзю-догоор барилдаан, 24—гарай бүмбэгэ, 33 — футбол, 34—ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей, 37 — автоспорт, 42 — уһан дээрэ санаар урилдалгын спорт.

«36-һаа 5-ень тааха». 1—баскетбол, 10— уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 19—санын урилдаан, 31—фехтовани, 32—фигурна һолжоролго.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Дүүргэлтын журам һайжаруулха»—түрүү бэшэг.—«Үндэр амжалта түйлаһанай түлөө «Республикамнай Хүндэлэлэй грамотада хүртэбэ» —тогтоол. «Фермэ бүхэндэ— элбэг тэжээл»— материалнуудай суглуулбари. БАМ баригдана, БАМ хүдэлнэ. «Түмэр замай ажабайдал»— М. Бекетовэй корреспонденци. «Шэнэ һонинууд»— суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Райком ба соёлой эмхи зургаанууд»— П. Мадуевай статья. «Хэрбээ нүхэдэй үгэеэ ойлголсоогүйдэ...» — М. Бекетовэй статья. «Харюу үгэжэ хайрлыт»— уншагшадай бэшэгүүдые В. Б. Арьяев шэнжэлнэ. «Хэн дутагдалнуудые усадхахаб» — Госкомсельхозтехникын хүтэлбэрилэгшэдтэ эльгээгдэһэн шэмэл бэшэг. «Мэргэжэлдээ үнэн сэхэ»— А. Ковын корреспонденци. Совет орон дотор.

Гурбадахи хуудаһанда: «Арадай университедүүд» —М. Марковагай статья. Уласхоорондын мэдээсэл. Социалис оронуудта. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Шэнэ һонинууд»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Спортын һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— «Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Арадай уран бэлиг». 10.40— «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.40 — «Люди и дельфины» — гурбан серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи фильм). 12.50 —Шэнэ һонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.25 —«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.00 — «Концертын залда — һурагшад». 17.40 — «Бултанда зорюулагдаһан стадион». 18.10 — Мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Трасса» — киноочерк. 18.55 — Хүдөөгэй барилгын индустриин шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай.

Москва. 19.45 —«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал». — нютагуудай һонин. 20.10— «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.30 — Киноочерк.

Москва. 20.40 — «Люди и дельфины» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи фильм). 22.00 —«Время». 22.35 — «Салют-7» — «Союз» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ космонавтнууд В. Джанибековэй, С. Савицкаягай ба И. Волкын ниидэлгэ тухай. 23.05— «Цыгануудай дуу, хатар». 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Новатор» гэжэ барилгашадай соёлой байшангай духовой оркестр наадаха. 9.35 — «Мастер» —уран һайханай фильм. 10.50 —Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой концерт. 11.25 — «Следователь» — баримтата фильм. 11.45 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.15 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 12.45 — Мультфильм. 13.20 — «Каникулы»— дүрбэн серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 14.15— Немец хэлэн. 14.45 — «Ажабайдалай хараа зам». 15.30 — Коми АССР-эй телевидениин программа. 16.30 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.[...] ансамблиин ко[...]

Москва. 18.35 [...] зохёолшодой бү[...] дэхи съездын [...] 19.30 — Барим[...]

Улаан-Үдэ. 1[...] холнууд.

Москва. 20.00 [...] дал ба залуушу[...]

Улаан-Үдэ. 20.[...] та, агитаторнууд[...] информаторнууд[...]

Москва. 21.0[...] нойрсогты, ба[...] Харгын аюулгүй[...] — Фильм-конц[...] «Время». 22.35 [...] ного» —уран һ[...]

Редактора[...] И. Р.-Д.[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23 редактор—2-50 96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2 68 08, зам редактора—2 62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66 76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56 23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36 2 63 86, советского строительства и быта—2 69-58, культуры и школ— 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов —2 54 93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская —2-33 61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Гос[ударственного] комитета Бурятской АССР [по] делам издательств, полиграфии и [книж]ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, Н-01535. Заказ № 187. Индекс 04[...]